

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest,
V., Személynök-utca 25. sz.Hirdetések kizárólagos fel-
vételé

VII., Kertész-utca 16. sz.

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.

Szerkesztette 1886—1915:

SZABOLCSI MIKSA.

Telefonszámok:

Szerkesztőség, kiadóhivatal 95-28
Hirdetési osztály ... 85-00

Előfizetési feltételek:

Egész évre	24 korona
Fél évre	12 korona
Negyed évre	6 korona

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A dollár antiszemitizmusa.

Newyorkot mondják sokan a világ legnagyobb zsidó városának. De Newyork talán a világ egyik legnagyobb lengyel, egyik legnagyobb ir városa is, az üldözöttek valamikor tisztas házat találtak a nagy vizen túl; nem meleg, nem kedves, de becsületes és szabad hazát. A newyorki csodálatos zsidónegyedben félelmetes szegénység található magasrendű és fáradt kulturával is. A zsidó emigráció közkatonái közt tudósok és költők is voltak. Egy Morris Rosenfeld is az orosz műveltség és közállapotok kedélyességéből menekült valamikor az Egyesült köztársaságok területére és ösmerik bizonyára azt a versét — a legtépőbb, szívet leginkább fájditó, haragot és szégyent leginkább gerjesztő a költő minden munkái közül, — melyben leírja azt a hajót, amely visszaviszi Amerikából a kivándorló orosz zsidót. Mert Ellis Islandban a rendőrsipkás kivándorlási biztos már régóta mondja a menekülő orosz és lengyel zsidónak: vissza!

Nem máról holnapra lett a Washington, a Jefferson, a Monroe, a Lincoln köztársaságából Oroszország szövetségese. A republikánus párt elnökei: Rooseveltt és Taft készítették elő az utat, amelyen ma Wilson halad, egykori ellenfelük, de tulajdonképpen eszméiknek, kárhozatos, vért fiadzott eszméiknek bitorlója. A panamerikanizmus egyrészt San-Franciscoban kínai és japán pogromokat rendezett, másrészt a newyorki parton sorompót bocsájtott a zsidó bevándorlás, a zsidó fájdalom és a zsidó reménység elé. És ha van nacionalizmus, amely gyűlölni való, úgy a régi katonai államok nemzetieskedésénél sokkal gyűlöletesebb az amerikai imperializmus, mely nem szívből jövő, nem vérből eredő, még csak a hagyományokban sem gyökerező, de agy és dollár cinikus és fantáziátlan műve, egy jéghideg szám-tani kalkuláció. Az orosz pogrom csak kétségbe-ejtő, az amerikai ezen túl még megmagyarázhatatlan és menthetetlen is — és itt elfúló szóval

kérdezzük, hogy mi lesz azokkal a szerencsétlenekkel, akik a régi Varsóból még a bevándorlási szabadság idejében menekültek Newyorkba? Vajjon besorozzák őket az amerikai miliciába és fegyverrel és élettél lesznek kénytelenek szolgálni egykori kínozói, mintahogy ma — az angol kényszerorozás után — Balfour és lord Derby valószínűleg az orosz cár ágyutöltelékének tették meg azokat a zsidókat, akik valamikor a kisenevi pogromtelepről az angol állampolgárság emberies megvédettségébe emigráltak. A zsidók klasszikus története ezer példázatot szolgáltat. Képzeljük el a Kánaán földjére ma bejutott zsidókat, akik éjszakáról hajnalra arra ébredtek volna, hogy ők egy a Fáraóval szövetséges hadsereg harcosai.

Ez a hasonlat pedig nem kényszeredett. Ferrero az, aki egyik művében meglepő és frappáns példázatot von a régi Egyiptom és az új Amerika, a gúlák és az ipar chicagói és newyorki óriási építményei között, mondván, hogy minden nemzet és minden társadalom uralmának tetőfokán egy önkéntelen és ösztönszerű akarattól üzetve törekedett az építészetben a monumentálisra. Folytassuk ezt a cáfolhatatlan megfigyelést és a wilsoni jegyzékek tüzenél látni fogjuk, hogy a világ legkegyetlenebb szépművészeti remekei, az egyiptomi piramisok nem kevesebb embert faltak és fogyasztottak, mint a chicagói és a clevelandi gyárak és telepek, melyeknek térfogata és nyomora egész városnyi. Az amerikai gúlák alatt nem kevesebb ember, oroszországi zsidó, magyar, lengyel és ir paraszt vérzik és pusztul és romlik, mint egykor ama kőkolosszusok fokain, ámde a piramisok sirboltok voltak, a világ legembertelebbebb királyainak művei, míg az amerikai háztömbök állítólag a munkát, a kultúrát és a boldogulás egyenlő lehetőségét szolgálnák, a washingtoni szabadságot, a jogok jeffersoni gazdagságát, Monroe egyenlőségi és függetlenségi eszméit, a rab-szolgaszabadító Lincoln Ábrahámnak az apoteózisig emelkedett emberiségét. De nem kellene többé az Upton Sinclair idegtépő és vérfagyasztó

leleplezései, a Wilson üzeneteinek szépirodalmaskodó, útvesztő mondataiból is tudjuk ma már: a megengesztelhetetlen kapitalizmusnak ez amerikai fellegvárai voltak azok, amelyek a nagy háború égési területét kiterjesztették egy egész új világ-részre is.

Az orosz zsidó, akit a pétervári uralkodó, mint kalmárt és kufárt vert egészen a tengerentúlra, elvérzik ime az amerikai pénzgazdálkodás mérhetetlen csarnokaiban, elvérzett először, mint kiuzsorázott, kisajtolt kézimunkás és elvérzik most mint a despotizmus katonája, az amerikai despotizmusé, a világ leghidegebb, legmenthetetlenebb despotizmusáé. Közhelylyé taposták háború előtt és alatt a francia-orosz szövetség belső lélektani ellentmondásait. A vigasztalan Amerika helyzete könnyebb, mint Franciaországé. Amerika egy tudatos önnevelődés, egy nagy lelki előkészültség után készen és méltón lép az orosz szövetség házába. Akik megcsinálták a dollár nacionalizmusát és a dollár imperializmusát, azok nem feledkeztek meg a dollár antiszemitizmusáról sem. Adassék elismerés nekik: a gyűlöletnek és az elfogultságnak ez a legujabb produktuma határozott elméleti fejlődés. Ha a középkori vallási antiszemitizmust a tizenkilencedik században egyes európai államokban lefőzte a faji antiszemitizmus, akkor Amerika ezt az ideológiát helyettesítette egy ujjal: a kapitalizmus és az industrializmus, ne nevéssünk: a merkantilizmus antiszemitizmusával. Mert tud a merkantilizmus antiszemita is lenni, csak legyen ráutalva és az üzleti konjunktura, mint alkalmatlan gazdasági elemre, mint berrontó ipari munkásra fog rátaposni egy Spinozára is.

De ha a faji antiszemitizmus átvette a középkori vallási zsidógyűlölet indulatait, akkor az amerikai antiszemitizmus sem feledkezett meg — ó van még kegyelet! — közvetlen elődjéről, a faji antiszemitizmusról. Ki számára leleplezés, ha megírjuk, hogy Amerikában tíz év óta hatalmas faji gyűlölködés van. Az első bevándorlók mindenféle vérerezetű leszármazói kikiáltották magukat amerikai fajnak, amerikai racenak és üldözik a kínait, a lengyelt, a németet, a zsidót, az irt és mindenkit, aki oltalmat és kenyeret keres, a fajok egykori nagy kibékítőjében, Amerikában. A ragyogó Zangwill *A tégely*-nek nevezte egyik darabjában Amerikát, fajok elosztó tégelyének, melyben a lélek, az önemésztő lánggal lobogó lélek: a zsidóság.

A tégely hév tüzeiben ma fegyvert kovácsolnak, kegyetlen kényszerszertörvénnyel és jaj a magyar, a német, az orosz-zsidó bevándoroltnak, aki ebben a munkában nem akar résztvenni. Törvényt mindenre lehet csinálni és mint lázító a Sing-Sing börtön csillagfolyosóira kerül az, aki nem akar egykori elnyomói számára vasat és acélt

önteni. A törvényalkotó dollár a háborúban szent intézménynyé tette a kényszermunkát is. Kényszermunka — a zsidóság újra eljutott az egytomi gúllak rettenetes kőkockáira, imé a tégely mellé parancsolják, hogy pogrom-kardját kovácsolja, a New-Yorkba emigrált zsidót!

Lakatos László.

Zangwill megszólalt.

(Saját tudósítónktól.)

Stockholm, február 1.

Minden kommentár nélkül küldöm Zangwill beszédének szószerinti fordítását, melyet a tiszteletére abból az alkalomból rendezett banketten tartott, hogy új könyvének, a *The War for the World*-nak (a világ-háború) második kiadása jelent meg. Ime, így szólt Zangwill:

„Könyvem nem a zsidó nemzetet akarta megváltani. Csodás optimizmus kell ahhoz, hogy elhigyük, hogy létezik ilyen nemzet. Olyan *nemzet*, mely az összes harctereken hazafias feláldozással harcol *ön maga ellen*. Munkámmal az egész világnak akartam szolgálni. A legjobb angol lapok közül több mondta, hogy művem használt Angliának. Én azonban remélem, hogy éppugy hasznos lesz Németországnak, Oroszországnak, a franciáknak és Törökországnak. Könyvemmel az emberiséget a belátás és a szeretet oldalára szeretném vonzani, hogy *összetörjük végre azokat a vad és gyűlölködő ösztönöket*, melyek mindig ébren tartják a háború veszedelmét.

Abban a világban, melyet a belátás és a szeretet váltanának meg, megszűnne a zsidókérdés. És a zsidóság megmentését úgy látnám, mint a világmegváltás egyik legszebb részét.

Évekkel ezelőtt, még békében, Lodzban két népgyűlésen magyaráztam, hogy a zsidóság mindig, állandóan *hadiállapotban van*. S ezért minden zsidónak mindenkor kötelessége nemcsak békés áldozatokat hozni, hanem úgy küzdeni, mintha harctéren volna. Minden erőnket mozgósítanunk kell, áldoznunk pénzt, időt, sőt életet, a gazdagnak is, nemcsak a szegénynek... Most, ime, a zsidóság abban a helyzetben van, hogy jobban megértse azt, amit akkor mondtam.

Zsidó idealizmus és zsidó hősiesség előljárnak ma mindenütt, de nem zsidó célokért. Sohsem láttam magam, az *Ito*-munkám idejében sem, körülvéve zsidó ifjaktól. Legmerészebb álmaimban egy ifju uralkodó Rothschildot álmodtam Mezopotámiába, akkori projektumom színhelyére. Nos: került egy Rothschild arra a vidékre. Gallipolin, a csatatéren harcolt egy ifju Rothschild, amely sokkal rosszabb hely a békés Mezopotámiánál. De az önkénteseket, akikről én álmodtam, nem emberek ellen vezettem volna, ha-

nem csak a természet meghódítására. Nem vér, csak munka lett volna a jelszó.

A cionisták azt mondják, hogy nemsokára alkalmunk lesz „bűneinket” Palesztinával szemben levezekelni. Én nem vagyok ilyen optimista. Am ha eljön az alkalom lerakni a zsidóállam alapköveit, akkor emelkedett határozottsággal, háborus emelkedettséggel fogjunk majd a munkához. Bármilyen történjék azonban Palesztinával, ki kell mondanunk, hogy ha ez a mostani háború, melyet *Oroszország üzent meg elsőnek Németországnak*, azzal, hogy visszautasította a békeajánlatot, mert „harcolni akar a nemzetiségi elvért”, *ha ez a mostani háború nem hozza meg az orosz zsidók egyenjogúsítását, akkor e háború vége: legyen kezdete a zsidó szabadságharcnak.* Végre nyílt háborus alapra kell helyezkednünk.

Bármilyen történjék a jövőben: a jelenlegi skandalumnak, a civilizáció botrányának véget muszáj vetni! Mert testvéreink vére a földből kiált fel már hozzánk!

A szövetségesek Németországgal szemben megtorlást, kártérítést és garanciákat követelnek. *Mi ellenben Oroszországgal szemben megtorlást nem kívánhatunk. Kárunkat viszont ez az ország soha többé meg nem térítheti.* Garanciákat követelünk tőle, s azokat meg kell kapnunk, s meg fogjuk kapni.

Eddig a beszéd. Zangwill szóbanforgó könyvének legfontosabb része a zsidókérdésről szól és szenzációs hevességgel támadja Oroszországot. Az egyik helyen, célozva Grey gyávaságára a zsidókérdésben, azt írja, hogy *az egyedüli ország, melyet az orosz gőzhenger leterített: Anglia.*

Guttmann Henrik.

Kürthy báró a rituális élelmezési kérdésekről.

A zsirkérdés megoldása. — A zsidóság és a hustalan napok. — Nem emelik a laskasütésre engedélyezett liszt mennyiségét. — A husvéti fűszerek. A Közélelmezési Hivatal elnöke a zsidóság központi élelmezési szervezetéről.

— Saját tudósítónktól. —

Amikor az illetékes hatóságok a háborús közlelmezéssel kapcsolatos rendeleteket elkészítették, a dolog természeténél fogva nem lehettek tekintettel sem a nemzetiségi, sem politikai, sem pedig felekezeti szempontokra. Az elv mindenkor az volt, hogy az itthon élő emberek élelmezéséről egyforma módon kell gondoskodni és így senki bűnéül nem róható fel, hogy voltak rendeletek, — és pedig különösen az utóbbi időben — amelyek különösen azt a zsidóságot sújtották, amely hű maradt vallása törvényeihez és étkezésénél a vallása által előírt rítus szabályaihoz tartotta magát. Az *Egyenlőség* ismételten megemlékezett már azokról a kívánságokról, amelyeknek a teljesítését a rituális módon étkező zsidóság joggal kérheti az élelmezési kérdésekben rendelkező hatóságoktól. Hangsúlyoztuk akkor is és most is

csak ismételjük: a zsidók nem akarnak külön kedvezményeket, nem kérik, hogy az ország többi polgárával szemben kedvezőbb helyzetbe kerüljenek és az élelmezési kérdéseknél is szívesen hozzák meg ugyanazokat az áldozatokat, amelyeket a háború alatt sok más téren a legnagyobb örömmel és a legnagyobb hazafiui lelkesedéssel már ismételten meghoztak. Azt kérjük csupán: a kérdést alaposan ismerő embereink bevonásával állapítsanak meg azok a módok, amelyek az általános érvényű rendeletek keretein belül lehetővé teszik, hogy a vallása törvényeihez hű maradó zsidóság megtarthassa ősi szabványait. E pillanatban három megoldásra váró kérdés tolul előtérbe: a zsir kérdése, a husvéti fűszerek kérdése és a hustalan napoknak a zsidóságot különösen súlyosan érintő problémája. Ezekről a kérdésekről az *Egyenlőség* hasábjain ismételten megemlékeztünk már, most pedig, mivel a megoldás mind egyre sürgetőbb lett, az *Egyenlőség* munkatársa felkereste Kürthy Lajos bárót, a Közélelmezési Hivatal elnökét, akitől megkérdeztük: a kegyelmes ur miként gondolja megoldani ezeket a kérdéseket és miként vélekedik azokról a megoldásokról, amelyek lapunk kezdeményezésére most már élénken foglalkoztatják a magyar zsidóság arra hivatott tényezőit. Előre kívánjuk bocsájtani, hogy öexcellenciája a bajokról már informálva volt és pedig az *Egyenlőség* révén. A magyar zsidóság mindenesetre hálás lehet a Közélelmezési Hivatal elnökének, hogy annyi elfoglaltsággal járó hivatalánál időt vett magának, hogy a speciálisan zsidó vonatkozású kérdésekkel behatóbban foglalkozzék. Szíves volt munkatársunkat közel egy óráig tartó kihallgatáson fogadni és ezen idő alatt részletesen megtárgyalta vele a különösen aktuális kérdéseket, s az alábbi nyilatkozatai közlésére azoknak megtekintése után külön is felhatalmazást adott.

A zsirkérdés és a hitközségek.

Mindenekelőtt a zsirkérdésről esett szó. — Nagyméltóságod legutóbb elrendelte — fordultunk a báró urhoz — hogy a jövőben baromfi és így liba hizlalására nem szabad kukoricát felhasználni. Ez a rendelkezés súlyosan érinti azt a zsidóságot, amely háztartásában csak a vallás ritusa szerint leölt állatok zsirjával főzhet és amelynek vallási törvényei tiltják a sertészsir felhasználását. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy a zsidóság nem kér a maga részére több zsirt, mint amennyit az ország többi polgárának részére engedélyeztek, azonban arra kérné nagyméltóságodat, tegye lehetővé, hogy ez a zsir a vallás törvényeinek megfelelő zsir legyen. Vajon nem lehetne ezt a kérdést úgy megoldani, hogy ez a vallási szempont sérelmet ne szenvedjen?

Kürthy Lajos báró erre a kérdésre a következőket felelte:

— Ismerem azokat a bajokat, amelyeket az említett rendelet előidézett. A rendeletet azonban ki kellett bocsájtani, mert a kukoricára elsősorban az emberi táplálkozás céljára volt szükség. A szempont az volt, hogy a még meglévő kukoricát elvegyük az állatoktól és megfelelő formában emberi táplálkozásra tegyük alkalmassá. A rendelet meghozatalánál nemcsak a felekezeti szempontokat nem vettük tekintetbe, hanem figyelmen kívül kellett hagynunk egyes vidékek eminens gazdasági érdekeit is és a baromfihizlalástól el kellett vonnunk ott is a kukoricát, ahol a nép egyik legfőbb jövedelmét a baromfihizlalás képezi. Ezen a rendelkezésén változtatni nem lehet. Én azonban azt hiszem, hogy van a kérdésnek egy másik megoldása is. Ugy tudom, hogy

a rituális módon levágott marhák és juhok faggyuját megfelelő módon feldolgozva szintén felhasználják főzési célokra a vallásos zsidó családok. Ezzel a zsirral már a békében is főztek. Az érvényben lévő rendeletek keretein belül szívesen járulok hozzá ahhoz, hogy ezeknek az állatoknak a faggyujából megfelelő rész erre a célra rendelkezésre álljon. Hogy azonban a kérdés elintézhető legyen, ahhoz szükséges, hogy a zsidóság arra hivatott szervezete konkrét előterjesztést tegyen a Közélelmezési Hivatalnak, amely azután az Olaj- és Zsiradékügyi Bizottsággal megtárgyalja a kérdést. Én azt hiszem, hogy ennek a megoldásnak semmi akadálya nincs. Mindenesetre kérem az urakat, hogy előterjesztésüket sürgősen tegyék meg, hogy azután a kérdés elintézhető legyen.

— Németországban a rituálisan leölt állatokból nyert faggyút — jegyeztük meg erre — további feldolgozás céljából a zsidó hitközségek rendelkezésére bocsátják a hatóságok. Ezáltal lehetővé teszik az egyenlő felosztást, másrészt azonban már eleve megakadályozzák a visszaéléseket is. A megoldásnak ez a módja nem lenne nálunk is megvalósítható?

— Semmi akadályát nem látom ennek a megoldásnak. Azonban ez már a zsidóságnak belső ügye, amelybe a Közélelmezési Hivatal nem avatkozik. Mindenesetre kérem, hogy az előterjesztésükben erre a körülményre is térjenek ki.

A pászkaliszt és a husvétii fűszerek.

Munkatársunk megemlítette ezután, hogy a zsidóság nagy köszönettel fogadta a kegyelmes urnak azt az előzékenységet, amelyet a pászkaliszt kiutalásánál tanúsítani szíves volt. Mértékadó zsidó körök véleménye szerint azonban az engedélyezett 18,000 mm. liszt nem elegendő egy millió ember nyolc napi fogyasztásának a kielégítésére.

— Bármennyire szeretném is — jegyezte meg erre a kegyelmes ur —, az engedélyezett mennyiséget felemelni nem lehet. Az engedélyezésnél különben is elmentünk a legszélső határig és igyekeztünk teljes mértékben honorálni az élénk terjesztett kívánságokat. Ki kell azonban már most jelentenem, hogy az engedélyezett kvantumon felül újabb mennyiséget engedélyezni nem áll módjában a Közélelmezési Hivatalnak.

A husvétii fűszerekről tettünk ezután említést az elnök urnak. Munkatársunk elmondotta, hogy az Egyenlőség szóba hozta már a kérdést és megemlítette, hogy a peszachi ünnepeken a vallásos zsidók a rendes közforgalomba kerülő élelmicikkek közül csak keveset használhatnak, külön rituális ellenőrzést igényelnek a só, cukor, kávé, bor, szesz, fűszerek stb. és ha most nem történik gondoskodás olyan irányban, hogy ezek a cikkek a vallásos zsidóknak rendelkezésre álljanak, akkor tág tere nyílik a spekulációnak. Megkérdeztük a kegyelmes urtól: — Nem lehetne már most gondoskodni arról, hogy ezek a husvétii jellegű élelmiszerek már most előállíttassanak és annak idején normális áron kerüljenek a forgalomba.

A báró ur a kérdésre a következőket mondotta:

— Ennek a kérdésnek a helyes elintézését azt hiszem semmi nem akadályozza. Nem látom annak

akadályát, hogy az egyébként megállapított mennyiségű cukrot ne husvétii cukorban vásárolhassák meg a vallásos zsidó családok. Ugyanezt meg lehet tenni a kávéval és a többi szükséges cikknél is. A Közélelmezési Hivatal szívesen nyújt segédkezet abban, hogy az ilyenirányú szükséglet fedezéséről már most gondoskodás történjék és mi leszünk az elsők, akik a legnagyobb szigorúsággal megakadályozzuk a visszaéléseket. Egyebekben pedig jó volna, ha ebben a kérdésben is konkrét javaslat érkezne a Közélelmezési Hivatalhoz, de én már most látom, hogy a megoldásnak semmi akadálya nincs. Különben hangsúlyozni kívánom, hogy amit a zsidóság érdekében meg lehet tenni, anélkül, hogy az intézkedéssel országos érdekeket sértenék, azt mindenkor szívesen megteszem.

Megváltoztatják a hustalan napok sorrendjét.

A hustalan napok kérdésénél megemlítettük öexcellenciájának, hogy a hustalan napok mai sorrendje rövidesen, különösen a meleg nyári időben, lehetetlenné teszi azt, hogy a vallásos zsidók már pénteken elkészítsék szombati huseledelüket. A ma érvényben lévő rendeletek szerint ugyanis csütörtökön nem szabad állatot levágni, pénteken hustalan nap van, az a vallásos zsidó, aki előre elkészíti a szombati ételét, kénytelen tehát csütörtökön megvásárolni a húsát annak az állatnak, amelyet már szerdán vágtak le. Ennél a kérdésnél megkérdeztük:

— Ugy tudjuk, hogy a vágási tilalom a katonaságra nem vonatkozik, sőt egyes községi üzemeknek és indokolt esetben magáncégeknek is megengedik azt, hogy a vágási tilalom alá eső napokon állatokat vágassanak le. Nem lehetne ezt az engedélyt a zsidó hitközségeknek is megadni?

— Ma még tél van — mondta a kegyelmes ur — és a szerdán levágott hús is eláll péntekig. Ma tehát korai erről a dologról beszélni. A hustalan napokra vonatkozó rendelkezések nem örök időkre állapítottak meg, már volt is szó arról, hogy az erre vonatkozó rendelkezést megmátsuk. Egyáltalában nem tartom kizártnak, hogy ebben a kérdésben rövidesen olyan megoldást találunk, amely a speciálisan zsidó vonatkozású óhajtásokat is kielégítheti.

A központi szervezet.

Az Egyenlőség vetette fel azt a kérdést, hogy nem lenne-e célszerű a speciálisan zsidó vonatkozású élelmezési kérdések elintézésére, mint Németországban történt, egy országos élelmezési központot alakítani, amely szakkérdésekben tanácsos tudna szolgálni a Közélelmezési Hivatalnak is, másrészt felelősséget vállalna azért, hogy az érvényben lévő rendeleteket a zsidó vonatkozású kérdések kedvező elintézése esetén szigorúan betartatja. Ez az élelmezési központ gondoskodnék a rituális zsir egyenlő elosztásáról, a husvétii élelmiszerek előállításáról és azok szétosztásáról, azután a többi, szintén fontos rituális kérdés elintézéséről. Megkérdeztük a kegyelmes urtól: nem tartaná-e helyesnek ő is, hogy egy ilyen szervezet alakuljon?

Az elnök ur erre a kérdésre így felelt:

— Ez a kérdés egészen a zsidóság intern dolga. Rajta áll, vajon alakít-e egy ilyen központi szervezetet, vagy sem.

Exhumálási vállalat

Budapest, Károly-körút 4. I. em. 4.
Alapítva 1868. Telefon 51—02.

GEBAUER KÁROLY érckoporsógyártó r.-t. elvállalja elesett hősök

exhumálását, hazaszállítását, engedélyek megszerzését stb. Minthogy a vállalat saját érckoporsógyárral rendelkezik és 48 éve fennáll a legjutányosabb árszámítást és legmesszebbmenő garanciát nyújtja.

Glosszák a hétről.

...

Jön hát Amerika. Már megszólalt a gong, már lebben a függöny, már csak pillanatok kellenek és megkezdődik a pokoli színjáték legdrámaibb felvonása. Már minden együtt van a véres színialak mögött, s aki még nem mutatta meg a formáját eddig, most gyorsan kibújt a lárvából. Wilson is, kinek hazug, álhumanista ábrázatát a pogromvert zsidó hazátlanok már jórégén ismerik, most az egész világ előtt ledobta az apostoli maszkot. És most, amikor két világ készül egymásnak rohanni, meglepetésként hat egy józan és őszinte hang, amelyet a csatornán tulról hallunk. Minket nem lep meg, mert Zangwill Izrael szájából érkezik és Zangwill mindig igazi apostol volt: szóval, irással, tettel harcolt a jogtalan és üldözött zsidókért. De a világot meglephetik Zangwill kemény szavai. Kihallani belőlük, hogy amit Anglia a liberalizmus ellen vétett, sohasem lehet jóvátenni és azt sem lehet soha jóvátenni, amit Oroszország vétett Anglia ellen. Mert az egyetlen ország, melyet a gőzhenger igazán lehengerelt, Anglia, s amit lehengerelt, talán soha többé nem lehet helyreállítani.

Anglia megdöbbenhet, hallván Zangwill Izrael terhes ígét, megdöbbenhet, mert Zangwill a próféták népének fia s szavai komor prófécia. Mi rég tudjuk, amit Zangwill mond, de elégtétellel látjuk, hogy kezdik odaát is tudni. Hiába szegődtette Anglia a sötétség oroszát, a pogromok románját és most végül azt is, aki a földönfutó zsidót visszakergeti a hontalanságba, Wilsont, egyik sem segít. És mielőtt végképen bealkonyul az emberiség láthatára, olyan jól esik egy igazán őszinte szót hallani a növekvő homályban: a zsidó író zsidó szavait, melyek talán végső ígéi Európa haldokló lelkiismeretének.

*

Huszár Károly, a néppárti képviselő, a héten beszéd közben egy névsort huzott ki a zsebéből a parlamentben. Egy zsidó névsort. Felolvasta, hadd hallják a gyorsírók. Egy névsort, mint idők jelét, telve borzalmas árdrágításokkal, hajmeresztő adatokkal. Galgócról és vidékéről. Ugyanis Huszár Károlynak egy plébános barátja, mint kiderült, volt szíves arrafelé faluról-falura járni és összeírni, milyen árakat követelnek a zsidó szatócsok a köznéptől.

A kedves és előzékeny plébános, keresztneve, úgy emlékszem, Ágoston, kétségkívül kizárólag zsidó boltokat tisztelt meg látogatásával és így sikerült is egy kis statisztikát összeállítani a néppárti államférfiu részére, amelytől aztán égne is meredt a gyorsírók haja. (Más nem volt a teremben.) Irtózatoss kép. Galgóc és vidéke, teljesen kifosztva zsidó

szatócsok és szatócsnők által, romok és pernye az utakon, s a füstös háttérben vérengző izraeliták döröglik kezüket:

— Győztünk!

Mi ezzel szemben nem esküszünk sem a buzgó Ágoston mester állításaira, se Huszár Károly őszinte felháborodására. Mert nekünk az a véleményünk, hogy mi is az a kisded zsidó árdrágítás ahhoz a jól kifejlődött fajmagyar árdrágításhoz képest, mely egy borju vagy néhány malac körül a jólnevelt parasztházakban végbemegy. De Ágoston mester nem szereti a parasztokat. Nem is nézett be hozzájuk, kérdezvén:

— Ejnye, János gazda, hogy ez a szép csirke?

Mire János gazda szemhunyorítva felelte volna:

— Ötszáz korona, de csak a plébános urnak!

Nem, a plébános ur iszonyodott az egyszerű nép emez egészséges kereskedelmi érzékétől és nem is kereste fel őket. Csak a zsidókat látogatta meg és azokat épen drágítás közben találta. Ez volt Huszár Károly szerencséje. És a néppárti nagy felháborodó most csak a zsidó petroleumról, az izraelita barchetről, a keleti vászonról, cioni lugkőről szólhatott, de mélyen hallgatott a magyar jellegű élelmiszerekről: a tojásról, a libáról, a szalonnáról, melyek bizony nem nézték tétlenül a nagy árrepülőversenyt, hanem szintén fellebbentek a magasba. A buzáról és a tengeriről pedig nem is szólt. Azt olyan gondosan elrejtették, hogy a plébános nem is tudott ráakadni a galgóci felfedező útján.

De nem a zsidók.

*

„Csupa napkeleti név!”

Ez egy felkiáltás, melyet Bartos János néppárti képviselőtől hallottunk, mikor a papirbakkancsosokat, az élelmiszerhamisítókat és a hadseregszállítókat emlegették a képviselőházban.

Bartos János elnős közbeszólására azzal válaszoltunk, hogy az ehetsi törvényszéki rovatból néhány napnyugati nevet keresünk ki neki, ha a napkeletiek nem tetszenek neki.

Napnyugatiak:

Daianu Illés kolozsvári gör. kath. főesperes (magyar nemzet elleni izgatás miatt e héten egy évi börtönt kapott). Andrescu Györgyné szentandrásilakos („Jobb lesz, ha az oláhok lesznek az urak!” — jelentette ki. 6 havi börtön). Prekub Gáborné bethlenilakos (magyarság elleni izgatás miatt 3 hónapi börtön). Ursz György közepesi lakos (Jön a mi apánk, a román király! — mondta magyargyalázó nyilatkozatában. 1 évi börtön.) Szilágyi Endréné kolozsvári lakos (nemzetellenes izgatásért a kir. ügyesség letartóztatta) . . .

Csupa napnyugati név, képviselő ur.

Sirkövek Löwy József sírkőraktárában Budán

II., Fő-utca 88.
(Saját házában.)

Közismert jutányos árak és szolid kiszolgálás.

Mintakönyv díj- és bérmentesen.

Telefon: 146-99.

A HÁBORU KÖRÜL

«Es gab kein Volk, das in unserer Freiheits-Kampfe eine grössere Treue und Energie entwickelt hätte als die Juden.» Szemere Bertalan 1849-iki magyar miniszterelnök szavai Kossuth Lajosról írt németnyelvű könyvében. — (Ludwig Kossuth, Hamburg, 1853. 76. lap.)

...

A Gedő fiuk.

Gedő Miksának, a losonci főgimnázium tudós matematika-tanárának, mind a négy fia katona. A legidősebb György, a honv. gy.-e. tart. hadnagya 1915. februárjától, tehát teljes két év óta küzd állandóan az orosz fronton. Vitézsége elismerésül az I. oszt. vitézségi érmet kapta. A második fiú Gyula, a honv. gy.-e. tart. hadnagya, 1915. májusában vonult az orosz harctérre. Mint szakaszparancsnok, szakaszával az ellenség egész századát tartóztatta föl, de fejlődést kapván, kénytelen volt visszavonulni. Sebével most kórházban fekszik. Hősi magatartásáért a II. oszt. vitézségi érmet kapta. A harmadik Károly, a honv. gy.-e. tart. hadnagya, Gyulával egyidőben az olasz harctérre került, honnan 6 hónap múlva az orosz frontra vonult. Az ellenséggel szemben tanúsított hősi magatartásáért a II. oszt. vitézségi érmet kapta. A legfiatalabb, Mátyás, most végezte be kitűnő eredménnyel a tisztitanfolyamot és készen áll, bátyjai példáját követve, indulni az ország ellenségei ellen.

A Singer fiuk.

Singer Márk, losonci szesznagykereskedőnek egyik fia Béla, a honv. gy.-e. tart. hadnagya, a háboru első évében végezte a tiszti tanfolyamot Moórton, hol 50 jelölt közül a legelső helyen lett minősítve. Az olasz háboru kitörésekor, mint hadapród vonult Tirolba és ott azóta szakadatlanul mint első tiszt és mint ütegparancsnok teljesít szolgálatot. Ritka bátorsága és kötelességtudása megszerezte neki az I. oszt. vitézségi érmet és a signum laudist. Két évi kitartó küzdelem után most folyamatott, hogy a legveszélyesebb szolgálatba, az aviatikába helyezték át, mi számára kilátásba helyeztetett. Másik fia László, a honv. gy.-e. tart. hadnagya, kilenc hónap óta harcol állandóan az orosz fronton. A múlt évi októberi nehéz harcokban tanúsított bátorsága, megszerezte neki a II. oszt. vitézségi érmet és a német Kriegerverdienst-medaille-re is felterjesztették.

Weisz Samu fiai.

Weisz Samu, szegény losonci foltozó-suszternek négy fia ment el eddig katonának, az ötödik még most kerül csak sor alá. Legidősebb fia, Erdős Ignác, a honv. gy.-e. tart. hadnagya, mint őrmester teljesít a harctéren egészségügyi szolgálatot a háboru kitörése óta. Lelkiismeretességét eddig a II. oszt. vitézségi érmmel és a Vöröskereszt II. oszt. érdmével jutalmazták. Második fia, Adolf, egy évvel később vonult be és 1915. október 28-án hősi halált halt Rakovecnél. A harmadik József, a lo-

sonci tanítóképzőnek volt növendéke, a haza ügye onnan szőlította a harctérre és három hónappal később követte bátyját a hősi halálba. A negyedik Dezső, a honv. gy.-e. őrzetítője, csak egy félétét tölthetett a harctéren, mert azután orosz fogságba került. Ennyit áldozott hazájáért a szegény zsidó foltozó-suszter.

Nagyezüst.

Vadas Virgil, a honv. gy.-e. zászlósa (János-Ujfaluról), Weinreb Samu ottani földbirtokos fia, a mozgósítás óta szolgál. 1916. június 28-án, a Pruth folyónál vívott nagy harcokban, az ellenség előtt tanúsított kiváló és önfeláldozó magatartásáért, az I. oszt. ezüst vitézségi érmet kapta.

Tragédia.

Günsér Jakab, a honv. gy.-e. katonája, mint már röviden jeleztük, a harctéren szerzett betegségében, január 30-án Nyiregyházán meghalt. Most másodizben volt a harctéren már 7 hónapja s közvetlen a szabadságra jövés előtt betegedett meg. Ősz apját, ki nek az elhunytan kívül még két katona fia van, Vilmos, a Pesti Hírlap kiadóhivatalának tisztviselője, honv. gy.-e. tart. főhadnagy, és Adolf, katona, annyira lesújtotta szeretett gyermekének halála, hogy közvetlen egy nappal rá, szintén elhunyt. A fiatal hős temetése e hó 1-én volt Nyiregyházán, ahol dr. Bernstein főrabbi bucsúztatta el mélyen megindító szavakkal, vigasztalva az elhunyt hős özvegyét, s testvérét, akik ettől a koporsótól elsiettek, hogy a bánatában meghalt apát eltemethessék Óbudán.

Blumenthal hadnagy.

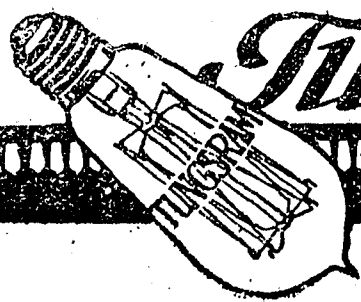
Blumenthal Béla hatvani tekintélyes kereskedőnek fia, Blumenthal Vilmos, a honv. gy.-e. tart. zászlóshoz 1914. augusztus havában mint önkéntes vonult be. 1916. évi január 1-én hadnagygyá léptették elő. Volhyniában az ellenség előtt tanúsított vitézségeért e napokban a II. oszt. ezüst vitézségi érmet és a signum laudist kapta.

Elbert Arnold honvéd és Landstein Dezső tizedes, az A pozsonyi honvédkerületi parancsnokság 50 korona jutalmat engedélyezett nekik és nyilvánosan megdicsérte őket.

Groszmann Mór őrmester, Lefkovich Lajos gyalogos. A budapesti katonai parancsnokság mindhármat megdicsérte és 50—50 korona jutalomban részesítette őket.

László főhadnagy.

Erdély védelme alatti harcokban a Budapesten székelő m. kir. honvédezrednek Pujon, névtelen sirokban nagyon sok hős honvédei alusszák örök álmukat. E hó 25-én László Sándor népfölkelő főhadnagy, a nagyezüst vitézségi érme tulajdonosa, hamvait exhumáltatta családjá, mely alkalommal dr. Steiner Vilmos, hátszegi kerületi főrabbi, cs. és kir. tábori lelkész, koporsója fölött könyekig ható gyászbeszédet mondott. E szomorú aktus Puj társadalma és az ott levő katonaság mély részvéte mellett történt. Török főszolgabíróné egy szép babérkoszorút küldött annak koporsójára, „ki örökké él, mert hazájáért halt meg“ László főhadnagy,

Tungstom-Drötlampe

Gyártja: Az Egyesült Izzólámpa és Villamosági r.-t. Ujpest.

ki teljes két évig küzdött a szerb, orosz, olasz majd a román harctéren, még szept. 14-én esett el, mint zászlóaljsegédtiszt s ugyanakkor a zászlóalj parancsnoka is, ki mellől lett az ő teste kiemelve. A hős tiszt tetemeit a fővárosba hozták. A rákoskereszturi temető Hősök Sorába tették Weisz Mór dr. rabbi bucsuztatója után örök nyugovóra.

Szabadkai orvosok kitüntetése.

A szabadkai cs. és kir. tartalékkórház orvosai közül legutóbb kitüntetést nyertek: Dr. Schwarcz Ottó ezredorvos, a 86. gy.-e.-ből (Ferenc József-rend lovagkeresztje). Dr. Schwarczknak ez a negyedik kitüntetése. Előbb kapta meg: a két signum laudist és a III. oszt. katonai érdemkeresztet. A Vöröskereszt kitüntetését kapták: Dr. Münzer Rafael, dr. Varga István, dr. Klein Adolf (ki a szabadkai hitközség érdemes elnöke) és dr. Schreiber Mór.

Példák.

Sárbogárdi Alpern Gyuláné urasszony, az izr. Krajcár-egylet megalapítónője, mint a Vöröskereszt sárbogárdi fiókjának másodelnöke, a háboru kitörése óta fáradhatatlanul áll a jótékonyág szolgálatában. A betegek ápolását, a menekültek felsegítését, odaadással végzi. Különös gondot visel a háboruba vonuló harcosokról, akiknek e hó 21-én az általa készített századik ezer cigarettát nyújtotta át.

Zsidó leányok háborus tevékenysége. A jászberényi Izraelita Leányegylet ismételtan tanujelét adta azon áldozatkészségnek és odaadásnak, melylyel a zsidó társadalom országszerte, küzdő testvéreink, valamint a háboru sújtotta inségesek irányában viselkedik. Rövid nyolc hónapi fennállása óta közel háromezer koronát fordított háborus jótékonycélokra ez egylet, ezzel bebizonyítva, hogy „a magyar honleányok tudják kötelességeiket” — mint ezt a 11-ik honvédgyalogezred parancsnoksága írja a Leányegylet elnökének, dr. Kálmán Ödönnének. Ugyanis a múlt hét szombat estéjén, január 27-ikén, előadó-estélyt tartott a Leányegylet, dr. Szávai Zoltán „Hadi Ujság”-ját mutatva be és az est jóvedelmét egy vak katona műhelyberendezésére, existenciája megalapozására szánták. Az előadás 2300 koronát jóvedelmezett. Maga az estély a jászberényi társadalom ünnepe volt, melyen a polgármester és a polgári hatóságok, valamint a katonai parancsnokság Schay Rudolf alezredes vezetésével megjelentek. Az egyes előadói számok között a 11-ik honvédezred zenekara hangversenyzett, melyet Schay alezredes, tekintettel a nemes célra — készséggel engedett át az est fényének emelésére. Az összeget a világtalan hős nevében az alezredes gyönyörű írás kíséretében köszönte meg. Többek között így ír Schay állomásparancsnok: Az Izr. Leányegylet már sok ízben adta tanujelét annak, hogy mindenütt, ahol nyomor és inség lakozik, elsőnek jelentkezik ennek enyhítésére. A nemeslelkű cselekedet fényesen bizonyítja, hogy a magyar honleányok tudják kötelességüket a hősökkel szemben, kik távol szeretetteiktől, vérüket ontják drága magyar hazánkért. Az egylet nagylelkű adományával külön lappon fogg tündökölni az ezred történetében!

A leányegylet az erdélyi menekültek gyermekeinek hetekig — felekezetre való tekintet nélkül — ingyen tejet nyújtott; ezen kívül meleg ruhát és ezer koronán felül gyűjtött készpénzben. Utóbb a tagok számára könyvtárt állít fel az egylet, mely már eddig is több száz kötetre emelkedett.

Kitüntetések.

A pápaiak közszeretében álló fogorvosa, dr. *Fehér* Marcel népfelkelő főorvos, aki kerek két esztendő óta a harctéren teljesít szolgálatot, önfeláldozó szolgálataiért a koronás arany érdemkeresztet kapta a vitézségi érem szalagján.

A munkácsi honvédezredben ujabban Dávidkóvics Dávid, Bernát Ignác, Fried Albert szakaszvezetők, Berger Zelman és Glück Ábrahám örvezetők kapták meg a vaséremkeresztet a vitézségi érem szalagján.

Szafir Sándor dr. mentőorvost, Szafir Márkusz sátoraljaujhelyi kereskedő, a chevra kadisa érdemes gondnokának fiát, szép kitüntetés érte. Mint az Augusztai kórházvonat parancsnoka, a háboruban kitűnő szolgálatot teljesített. Ennek elismerésül a király a vitézségi érem szalagján viselendő *koronás aranyéremkeresztet* adományozta neki. Szafirnak még három fia teljesít katonai szolgálatot. Szafir Jenő dr. ügyvéd, zászlós Kassán, mint Stationsverköstigungsleiter, Szafir Miklós dr. zentai törvényszéki jegyző szakaszvezető ugyan-csak Kassán a katonai számvivősnél és Szafir Zoltán II. éves orvosnövendék szakaszvezető Szatmáron a Reserve-Spitalban teljesít szolgálatot.

Werner Elemér dr. ügyvédjelölt, zászlós, Werner Miksa, a sátoraljaujhelyi „Zemplén” nyomda üzletvezetőjének fia és Réz Béla IV. éves orvosnövendék, zászlós, Roth Vilmos volt sátoraljaujhelyi kereskedő (aki most szintén katona) fia a II. oszt. vitézségi érmet másodszor is megkapták. Az orosz harctéren vannak.

Heimler Ernőt, ki 18 hónap óta megszakítás nélkül a fronton van a gyalogezredben, szept. 30-ikán II. o. vitézségi éremmel tüntették ki és zászlóssá léptették elő.

Hexner Ervin zászlóaljbeli tart. hadnagy, három hónapon belül a „signum laudis”-t és a III. oszt. hadiékítményes katonai érdemkeresztet szerezte vitéz magatartásával.

Grosz Zoltán honvéd tábortábori ágyusezredbeli számvivő tüzemester, az ellenség előtti kitűnő szolgálataiért dicsérő elismerésben részesült.

Dr. Fehér Marcell főorvos, a m. kir. népf. hadtáplj. orvosfőnöke, az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért megkapta a koronás aranyéremkeresztet a vitézségi érem szalagján.

Weisz Sándor zljbeli őrmester megkapta a kis ezüst vitézségi érmet az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért. Nevezett budapesti iparos.

Vajda hadnagy emléke.

Szegedről jelentik, hogy Vajda Sándor és neje szül. várhelyi Rósa Flóra, az olasz harctéren múlt év októberében elesett fiuk, Vajda Ernő hadnagy emlékének megőrzésére az első gyászforguló napján Szegeden több alapítványt tettek. Ezek: 400 K a 46. gy. e. hadiárvai részére, 1000 K a főgimnázium tanulói részére és 1000 K a zsidó népiskola növendékei részére.

Körmend.

A körmendi 190 családot számláló anyahitközség és kerületéből 102-en állnak katonai szolgálatban, illetőleg vannak a harctéren. A hitközség által rendelkezésünkre bocsátott katonai statisztikából kiemeljük a következő adatokat:

Állandó kiállítás!!! Elsőrendű művészek festményeiből **Fényképről** művészi kivitelű **festmények készítését** vállalom. :::: **HARMATH MIKSA** műkereskedő, Budapest, VII., Kisdiófa-utca 10.

Füredi László főhadnagy az északi harctéren már kétszer megsebesült, a háború kitörése előtt mint a párisi *Dreyfus*-cég főtisztviselője csak nagy nehézséggel térhetett haza, hogy hazafias kötelességének eleget tessen.

Freisager Lajos négy fia: József, hadnagy, négyszer volt már az északi harctéren megsebesülve, jelenleg Debrecenben szolgál. Samu, 1915-ben az északi harctéren *elesett*. Imre, kétszer volt az északi harctéren. Sándor, Wienben szolgál.

Günszberger Mórénak (Ivác) 5 fia: Sándor. Jenő, az északi harctéren. Manó, fogolytáborban. Ferenc, az északi harctéren. Antal.

Grosz Sándornak két fia: Jenő, kezén megcsönkült, szabadságolva. Pál, szakaszvezető az északi harctéren.

Herlinger Hermann két fia: Miksa, az északi harctéren. Rezső, hadnagy, kétszer megsebesült és orosz fogságba került.

Hirschler József két fia: Károly, önkéntes, már háromszor megsebesült, jelenleg Korneuburgban. Jenő, önkéntes, a wieni hadügyminisztériumban.

Kaufmann József szakaszvezető, az északi harctéren egyik szemét vesztette, II. o. vitézségi érmet kapott. *Kaufmann* Leó az északi harctéren háromszor megsebesült.

Klein Imre népfelkelő, az északi harctéren *elesett*. *Klein* Henrik dr., főorvos Komáromban.

Neu Miksa szakaszvezető, a II. o. ezüstérmet nyerte, Przemyslnél orosz fogságba került.

Polgár Ignác dr. főorvos, volt az északi harctéren és *signum laudis* kitüntetést nyert.

Ritscher Adolf két fia: Bandi, népfelkelő, St.-Pöltenben. Miklós, népfelkelő.

Rischer József öt fia: Zsigmond, hadnagy, orosz fogoly. Samu, közkatona, az északi harctéren. Jenő, szakaszvezető, az északi harctéren. Manó, közkatona, kórházi szolgálatban. László, közkatona, sebesült.

Rosinger János három fia: József, az északi harctéren már háromszor megsebesült. István, Wienben szolgál. Sándor, az Isonzónál szolgál.

Rothmann Zsiga két fia: Lajos, népfelkelő az északi harctéren. Pál, népfelkelő Szombathelyen.

Schwarz Ignác két fia: Manó, népfelkelő Sopronban. Zoltán, önkéntes az északi harctéren.

Schwarz Jakabné három fia: Sándor, önkéntes. József, meghalt. Jenő, tizedes.

Steiner József öt fia: Jenő, főhadnagy. Olaszországban. Lajos, népfelkelő, fogolytáborban. Gyula, népfelkelő, kétszer volt az északi harctéren. Zoltán, népfelkelő, kétszer volt az északi harctéren. Ernő, szakaszvezető.

Wiener Adolf két fia: Sándor, önkéntes. Jenő, önkéntes gyógyszerész.

Magyar zsoldók! Jegyezzétek föl az Egyenlőség számára haltok hőstettét!

Droumond Eduárd.

Még ha nem is lett volna a legedzettebb antiszemita vezér: a mi felekezetünknek akkor is illenék megállani Droumond Edouard frissen hantolt sirjánál. Illenék, mert ennek a most elhantolt zsidógyűlölő gyűlöletes szereplésének eredete elveszne a messze múlt homályába, s a miértre tán a psychopathológiában keresnénk választ, ha ennek a szörnyű háborúnak tükre sugárözönt nem vetitene,

amely rávilágít Franciaország történetének egyik utálatos korszakára.

Droumond Edouard sok más társával együtt orosz zsoldos volt. Első munkása annak a politikának, amely a szabadság, egyenlőség, testvériség országát szabadságostul, egyenlőségestül, testvériségestül oda láncolta Oroszországhoz, s hogy a lehetetlen testvérisülést mégis összeforasszák: ezért rendeztetett a Drefyus-ügy, s azért vált francia nemzeti kivánsággá, hogy Faure Felix köztársasági elnök együtt kocsikázzék a pogromos Miklós cárral. Ügyes zsoldos volt. A *Libre Parole*-ben írott cikkei, amelyekben Paty de Clamot, a hirhedt ezredest, még a zenetudásban is elébe helyezte Henry Halevy-nek, a „Zsidó nő” című világhírű opera zsidó szerzőjének, derűt teremtettek ugyan olvasni tudók lelkében, de mennyien vannak Franciaországban, akik az ujságot mások száján át tudják csak olvasni.

Szereplése nyílt volt, egyenes volt és megfizetett volt. Ezt tudta mindenki, s vele szemben, ha még oly fortélyosan támadott is, nem volt nehéz a védekezés. Ha leleplezték: eltűnt kis- vagy hosszabb időre, de aztán otthon volt megint, s mint maga írta: megterhelten tapasztalatokkal olyanokkal szemben, akik Franciaországba meztláb jöttek, s ma francia nemesekkel huzatják fel csizmáikat. Mindenkinél tudnia kellett, hogy ez a meztlábás Rothschild, vagy akinek jobban tetszett: Dreyfus.

Nekünk, magyaroknak, hogy is mondjam: nagyon jó barátunk volt.

Az eszlári pör befejezése után iderándult, hogy szemtanúja legyen, mint megírta: egy nagy-szerű nemzeti zendülésnek. Nem látott zendülést. Akik előtte, Budapestre érkezésekor a pályaudvaron hajlongva zendültek, azok nevei, magyar füleknek már rég kikopott emlékei.

Egy Simonyi nevű ur volt Pozsonyból, egy Istóczy nevű ur volt Budapestről és egy Onódy nevű ur Szabolcsból.

És hazatérve Budapestről és Pozsonyból, ahol még a zsidó templomot is meglátogatta, neki ült korszakos munkája, a „*Le France Juive*” (A zsidó Franciaország) megírásához, s így lendült benne saját hazája felé: „Micsoda ország vagyunk mi, Franciaország, hogy még az Istóki (értsd Istóczy) nevét se ismerjük.”

Ez az egy név ragadt meg elméjében Magyarországból.

Az engesztelékenység lelkiületével tekintünk sirjára, ahol megállunk, de csak egy percre. Mert sietős a zsidóság útja. Új ellenségeket kell legyőznie, mert az igazság gyűlölete nem hal meg soha. Még a Droumond Eduardokkal sem.

Aczél Endre.

Szabolcsi Miksa siremlékére

a legutóbbi kimutatás óta a következő adományok folytak be hozzánk:

Dr. Andor Gyula (Bpest)	20.— K
Eichner Adolf (Győrök)	10.— „
Halpern Miksa (Arad), Szabó Lipót utján	5.— „
Dr. Rosenberg Sománé, a Szeretetház főnöknője (Bpest)	5.— „

Összesen	40.— K
A legutóbb kimutatott összeg	11,088 20 „
Együtt	11,128.20 K

HIREK.

...

— **Hirsch Klára bárónő magyarországi jótékonyági alapítványa** a régi keretekben, ismert szociális érzékével folytatta tevékenységét 1916-ban is. 128.524 K 40 f-nyi bevételeiből 104.521 K 78 f-t fordított céljaira. Ebből jutott kölcsön 181 kérvényezőnek 64.900 K, segély 108 megszorultnak 9050 K, iskolák támogatására pedig — 2000 K a morvaszentjánosi és 8910 K más 92 iskolának — 10.910 K-t fordítottak. Ugy, hogy eszerint a kezelési költségek 19.661 K 78 f-t tettek ki. A 181 iparos és kis-kereskedő közül 21 egyenkint 600 K, 23 egyenkint 500 K, 42 egyenkint 400 K, 53 egyenkint 300 K, 39 egyenkint 200 K és 3 egyenkint 100 K kamatmentes kölcsönt kapott, ami a nehéz időkben különösen értékes kedvezmény volt. Kölcsönökből az 1916. év folyamán csak 28.940 K 62 f-t térítettek vissza, tehát sokkal kevesebbet, mint más években, amikor a visszatérítés a kiadott kölcsönöknek 55 százalékát is felül szokta mulni. A 108 segélykérő közül 60 fejenként 100, 20 fejenként 80, 11 fejenként 60, 11 fejenként 50 és 6 fejenként 40 K-t kapott. Az iskoláknak adott segítségek közt volt 1 db 400 K-ás, 1 db 300 K-ás, 2 db 200 K-ás, 64 db 100 K-ás, 6 db 80 K-ás, 4 db 60 K-ás, 13 db 50 K-ás és 1 db 40 K-ás. Az alapítvány kamatbevételei az időközi kamatokkal együtt 78.246 K 40 fillért tettek ki.

— **Rabbivizsgák.** A budapesti rabbiképzőben f. hó 12-én, 13-án és 14-én rabbivizsgák lesznek s ezt követi 15-ikén az avatás. A jelöltek: **N i e d e r m a n n** Mór dr., **B e r n á t** Miklós dr. és **P é n e r** Miklós dr. Tudományos, jeles képzettségükről eddig is tanúságot tettek. **N i e d e r m a n n** Mór dr. az intézetnek több pályadíját nyerte el. Kitüntetett műveinek tárgya: az egyházatyák exegézise, zsidó kronológiák. **B e r n á t** Miklós dr. kitűnő talmudi és midrasi etymologiai vizsgálataival adta tanujelét hivatottságának. **P e n e r** Miklós dr. pedagógiai téren válik ki. Egyébként mind a hárman hittanárok Budapesten. A vizsgálóbizottság elnöke **V e n e t i a n e r** Lajos dr. újpesti főrabbi lesz, kinek e szerepe ezuttal maga is ünnepi alkalom, mert negyedszázaddal ezelőtt ő maga is ugyanott vizsgázott és került a megfelelő napon avatásra, ahol most ő a vizsgálóbizottság elnöke. Ez a 25 év pedig úgy telt el, hogy **V e n e t i a n e r** Lajos dr. a magyar zsidóságnak sok elismerést és a zsidó tudománynak az ország határain is tulsugárzó díszet szerzett. A vezérlő-bizottságot a rabbivizsgákon és avatáson **H o f f e r** Ármin dr. veszprémi főrabbi fogja képviselni. A vizsgák naponta 9-től 1-ig tartanak és nyilvánosak.

— **A lengyelországi zsidók jogai** iránt érdeklődve a *The American Jewish Chronicle*, a washingtoni német nagykövet útján több kérdést intézett a német kormányhoz. **Zimmermann** német külügyi államtitkár erre táv-

íratilag a következő választ küldötte **Bernstorff** gróf német nagykövethoz, amelyet az a nevezett laphoz másolatban juttatott el. A berlini *Neue Judische Monatshefte* f. évi 8. száma szerint e válasz, mely a magyar zsidóságot is foglalkoztató lengyelzsidó kérdésnek megoldásáról ad hírt, a következő: *Kaiserlich Deutsche Gesandtschaft, Washington D. C. 1916. nov. 8.* Az *American Jewish Chronicle* kiadójának New-Yorkban. A lengyelországi zsidóknak adott jogokra vonatkozó kérdésére válaszólag van szerencsém önnek egy távirat másolatát közölni, melyet *kormányomtól* az imént kaptam: I. A lengyelországi zsidó hitközségek igazgatásáról és szervezetéről szóló új törvény, minden szakértő egyértelmű ítélete szerint, messze fölülmulja a zsidók részére adott eddigi összes alkotmányokat (*Verfassungen*) és ez uton kikerüli a korábbi törvények által okozott hibákat. A zsidóknak messze terjedő *önkormányzati jogokat* és annak a lehetőségét adja meg, hogy *saját oktatási rendszerük alapján, saját iskolákat tartsanak fenn*. II. A nacionális autonómia kérdését csak a lengyel alkotmány oldhatja meg s ez a mostani törvény által elintézhető nem volt. Ehhez a lengyelék és zsidók előzetes megállapodása szükséges, oly célból, hogy az érdekek összeütközése kikerülhető legyen. III. A rendelet egy virágzó zsidó élet egészséges fejlődését és egy akadálytalan előrehaladást mindenestre lehetővé tesz. Önkormányzati joggal fölruházott testületeket teremt, amelyek iskolákat megszervezik, vezetik, ellenőrzik és a tantervet megállapítják. Meg van a joguk adók szedésére és a zsidó érdekek oltalmazására tekintélyes testületeket alkot. A községkerületek igazgató tanácsai és a zsidók főtanácsa, melyeknek megteremtéséről a törvény intézkedik, lehetővé teszi a zsidóknak azt, hogy a lengyel királyság kormányzásában a jövőben résztvegyenek. IV. A lengyel zsidók katonai sorozása nem kötelező. Csak arról van szó, hogy *lengyelek és zsidók* a lengyel légiókban való szolgálatra *önként* jelentkezzenek. Az ily önkéntes jelentkezések terjedelme azonban még be nem látható. *Zimmermann*, a külügyi hivatal államtitkárja. „Aki e választ elolvassa, az megállapíthatja belőle, hogy a lengyel zsidók teljes felekezeti autonómiát kaptak, de ebben az autonómiában zsidó nemzetiségi elemek is vannak. A nemzetiségi elemek a mi felfogásunkkal ellentétesek ugyan, de Orosz-Lengyelországban a multból és a helyzetből folynak, amelyeket kiküszöbölni majd csak az önálló állami lét fejlődésének során lehet. A megoldás ismertetett formái a cionistákat sem elégíthetik ki teljesen. Nekik kevés a nemzetiségi elem benne, nekünk pedig az is sok. Ha az igazság a közepén van, — akkor a német törvény, mely az orosz-lengyelországi zsidók helyzetét rendezi, az igazság útján jár. Erről az utról jobbára elhajolni épp úgy lehet, mint balra fordulni. Jobbra fordulni, szerintünk, azt jelenti, hogy az orosz-lengyel zsidóság életéből ki kell kapcsolni minden nemzetiségi gondolatot és vonatkozást, mert szülőföldjük, őket méltató és mindenben egyenlő jogúvá tevő hazájuk csak így lehet.

— **A Ferencz József-alapra** özv. **H a t v a n y** József báróné 10,000 koronát adományozott, ami az eddig tettek közül eddig a legnagyobb egyéni adomány. Az adományozó bárónőnek a férje, tudvalevőleg elnöke volt a budapesti rabbiszeminárium vezérlő-bizottságának és a 10.000 koronás alapítvány, mely a létesítendő internátusoknak szól, szintén a rabbiszeminárium céljait lesz hivatva szolgálni. A nemeslelkű, igaz érzésű **H a t v a n y** báróné, aki felekezete irodalmi és kulturális törekvéseit mindig készséggel támogatja s azoknak már nem egy

szolgálatot tett, ezuttal is megdicsőült férje szellemének áldozva, cselekedett.

— **Zsidó katonák hagyományos ételmezése.** A hadügyminiszter 130.008. 1916. Akt. 12. sz. a. adta ki, sok kérelmezés és előzetes tárgyalás után azt a rendeletet, mely lehetővé teszi a zsidóhitű katonák egy részének hagyományos ételmezését. E rendelet szerint saját zászlóaljuk szakácsai útján hagyományos ételmezés készítendő minden olyan zászlóalj zsidóhitű katonái számára, ahol azok legalább 100-an vannak. E konyhákra kizárólag katonai és nem polgári rabbi ügyeknek fel. Anyagkimelés okából az ételeket ugyanazon tűzhelyen kell főzni, mint a többi ételt. Csak ott, ahol ez lehetetlen, kell egyidejűleg több alosztály kóser ételét előállítani. Hitközségek a kóserkosztot katonai szállásokra csak akkor vitethetik, ha az ételeket saját költségükön beszereztek, legalább 10 személyre szóló ételszállító-eszközökben szállítják. A beszállításnak így esetben katonai rendben altiszt vezetése alatt kell történnie. Menázi edényekben az ételeket beszállítani nem szabad. Így esetekben a menázsipénzeket az alosztályok kiutalhatják a hagyományos ételeket készítő hitközségnek. Az alosztályparancsnokok tartoznak meggyőződni arról, hogy az étel minőség és mennyiség dolgában megfelel-e a menázsipénznek. Ha nem volna megfelelő, erről a hitközség értesítendő, ha pedig többször merül föl kifogás, a kedvezményt a csapatparancsnok meg is vonhatja tőle. Az egyes legénységbeli emberek kérelmére a menázsipénz ezeknek kezéhez is kifizethető, de csak a legfőbb ünnepnapokra. A hagyományos ételmezésből a hadikincstárra nézve több költség nem származhat. Ezek a rendelkezések a harcmezőn és a hadiellátásban levő alosztályok ellátására nem vonatkoznak. A rendelet egészen korrekt, sehol sem beszél a hitközségek pártárnyalati jellegéről, amiről Ausztriára való tekintettel nem is beszélhet. Pártjelleg szerint megoszló hitközségek nem is oldhatják meg a fölmerülő feladatokat. Itt megint csak együttes munkával lehet valamit csinálni.

— **Egyetemi magántanár.** A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Grósz Gyulának, a Bródy Zsigmond és Adél gyermekkórház kiváló igazgató-főorvosának, a budapesti tudomány-egyetem orvostudományi karán a gyermekgyógyászatból egyetemi magántanárrá történt képesítését jóváhagyólag tudomásul vette és nevezettet ezen minőségében megerősítette.

— **Félmillió alapítvány hadiárva internátusára.** Surányi József udvari tanácsos, a Pesti Napló volt főszerkesztője, az ismert filantróp, egy félmillió koronát ajánlott fel az Országos Gyermekvédő Ligának, hogy ezen a pénzen építsen gyermek-otthont, melyben a háborubani elhalt hősök 6—11 esztendősi fiait nevelnék, tanítanák, előkészítenék az életnek és megmentenék őket a nyomortól és szenvedéstől. Surányi József huszáronkéntes fia: Károly, Horodenkán hősi halált halt. Hős fiának emlékét örökíti meg Surányi József azzal, hogy nyomorgó árva gyerekek könyeit törli le és menti meg őket a jövőnek, az életnek. Az Országos Gyermekvédő Liga elfogadta az alapítványt és gróf Széchenyi László kormányzó-elnök vezetésével küldöttség fogja megköszönni a nagyszerű alapítványt. Alapítólevelében kikötötte Surányi, hogy a felvételnél elsőbbségi joggal birjanak: 10 helyre a Kecskemétről kiegészített 7. számú cs. és kir. Vilmos-huszárezred kötelékébe tartozottak gyermekei, 5 helyre a hírlapírók és 5 helyre a kiadótisztviselők leszármazói, 10 helyre magántisztviselők fiai, 5 helyre Pócsmegyer és Szigetmonostor községek

által, 15 helyre a pesti és ceglédi izr. hitközség és a budapesti izr. Patronage-Egyesület által javaslatba hozott hadiárva.

— **A berlini zsidó hitközség főtitkára Friedländer Mózes dr. hősi halált halt a Somme melletti harcokban.** Igen tehetséges és lelkes zsidó volt, kire szép jövő várt. Tíz évig volt a berlini hitközség szolgálatában. A berlini Lehranstalt für die Wissenschaft des Judentums-nak volt ügybuzgó könyvtárosa.

— **Samter Náthán dr.** Mult év december 23-ikán hunyt el Berlinben csendes félrevonultságban munkás és áldást hozó élet után a berlini hitközség iskolájának jeles pedagógusa, Samter N. dr. 1845. március 2-án született az Elba melletti Lenzében. Jenában végezte tanulmányait, segédtanároskodott 1880-ig, amely évben a berlini hitközség leányiskolájához került, melyben áldásos működést fejtett ki 1915-ben történt nyugdíjaztatásáig. Pedagógiai szakmunkálatai mellett, főleg egy irodalmi terméke által lett neve ismertessé. Klasszikus munkát írt a kikeresztelkedési epidémiáról *Judentaufen im XIX. Jahrhundert* címen (Berlin, Poppelauer 1906. VII. + 157 o.). Mint bátor küzdő teljes vértessé lépett a porondra, hogy cum ira et studio megvívja Isten harcát. Derekasán hadakozik egyrészt bizonyos indifferens zsidó körök ellen, melyekből a convertiták kikerültek, másrészt felsorolja mindazon megszorításokat, melyeket az államhatalom zsidókkal szemben azért gyakorol, hogy minél nagyobb contingens lépjen az egyedül üdvözítő utra. Bátor küzdelmet folytat a különféle missziótársulatok ellen, melyek jobb ügyhöz méltó buzgósággal és szeretettel vetik ki aranyhálóikat a zsidókra. Klasszikus a könyvnek azon fejezete, melyben azon eszközökkel foglalkozik, melyek hivatva volnának a terjedő apostaziát megakadályozni. Munkája oly könyv, mely minden gondolkodó zsidó kezébe való. Ezen egy munkával is szép nevet biztosított magának Samter. Áldás emlékére!

— **A magyar izr. kézmű- és földművelési egyesület** kiváló igazgatójának, Kemény Dávid kir. tanácsos halálának évfordulóján, e hó 4-én, a dicsőült sirjánál emlékezési ünnepélyt rendezett, amelyen a gyászoló családon és barátain kívül az egyesület tisztikarának vezetésével az iparos- és kertész-növendékek vettek részt. A titkárnak a dicsőült hervadhatatlan érdemeit méltató emlékbeszéde után, az egyik iparostanuló mondott magas szárnyalású és mélyen megindító imát a megboldogultért, aki szerető és gondoskodó atya volt növendékeinek és fenkölt lelkének minden kincsét a zsidó munkástársadalom kulturális és gazdasági fejlesztésének szentelte. A megható ünnepély a kertész-növendékek kadi-imájával ért véget.

— **Egy kis helyreigazítás.** Lapunk multheti számában Groszmann Zsigmond dr. történeti tanulmányában megemlítette, hogy 1868-ban az első zsidó ifjak, kik tudományos munkájukkal egyetemi díjat nyertek, Goldziher Ignác és Weisz János voltak. Weisz János azonban helyesen tulajdonképpen Weisz József, aki mint Goldziher Ignác, azóta dicsősége lett irodalmunknak, tudományunknak, felekezetünknek, s aki nem más, mint a mi Bánóczi Józsefünk, az arany szívű pedagógus, s a művészi tollú és izlésű irodalomtörténész. A már negyvenkilenc év előtt felekezetünknek becsületére vált akkori ifjú diákok felé, most, hogy alakjuk így történelmi távlatba kerül, szeretettel fordul a magyar zsidóság hálás érdeklődése.

— **50.000 koronás alapítvány.** Vágvecsei Wellisch Alfréd, az ismert műépítő, abból az alkalomból, hogy fővárosi biz. tagságának 25 éve betelt, 50.000 koronás alapítványt tett. Kamataiból 18 éven át budapesti illetőségű hadiárva nevelendők, később pedig a fővárosi iskolák szegény tanulói ruházandók.

— **A róm. kath. beteg katona és a Gyöngyszemek.** Rózsa István népfőkelő, aki f. évi január 31-én kelt tábori levelezőlapján róm. kath. beteg katonának vallja magát, abban a vöröskereszt-kórházban, ahonnan nekünk sorait megírta, betegsége során ráér egy kissé elmélkedni olvasmányai fölött és fölötte érdekes lelkiismeret-bizonyosságát adja. Boldogult mesterünk, Szabolcsi Miksa „Gyöngyszemeit” olvasta folytatólagosan az Egyenlőségben s most ezeket kívánja vissza, sőt gyűjtőmunkával is lehetővé kívánja tenni a kiadásukat. Hozzánk intézett írása, mely egyik legérdekesebb és legértékesebb dokumentuma annak a hatásnak, melyet Szabolcsi Miksa Gyöngyszemei még más hitű olvasói lelkében is hagytak, a következőképpen szól:

Vác, 1917. jan. 31-én.

Nagyságos Szerkesztő ur! Ragyogó emlékü kedves atyjának tollából szerencsém volt az „Egyenlőségben” folytatólagosan közölt Gyöngyszemeket olvasni és úgy tudom, hogy annak az általa írt részét külön füzetekben ki fogják adni. Hogy megjelent-e már és hogy mi a bolti ára? Ha pedig eddig még nem jelent volna meg, úgy szépen kérném annak sajtó alá bocsátását. Kész vagyok a rendelő ívet ismerőseim körében alá íratni, hogy minél nagyobb számban kiadható legyen. És így minden községben szívesen gyűjtenek más egyének is megrendelőket. Kérésem megújítása mellett vagyok nagyságodnak kész szolgálója, Rózsa István róm. kath. beteg katona.

Közölhetjük a levél írójával e helyen, hogy a Gyöngyszemek meg fognak jelenni, de nem most és nem is füzetkében, hanem Szabolcsi Miksa összes művei között, melyeket a háboru után sajtó alá fogunk rendezni. Addig talán az a Szabolcsi Miksa-féle Gyöngyszem-szemelvény is kielégítheti az érzelmi szükségleteket, amely évekkel ezelőtt jelent meg Schlesinger József király-utcai könyvkereskedésének egy füzetes vállalatában. Rózsa István róm. kath. beteg katonának igyekszünk majd ilyet küldetni.

— **A hagyományos élelmezés hadi bizottsága.** Nemcsak nálunk, hanem Németországban még nagyobb mértékben érezték a hagyományokhoz ragaszkodó zsidóhitűek azokat a nehézségeket, amelyek a rituális életmódhoz szükséges élelmiszerek beszerzése körül ma mutatkoznak. A német zsidóhitűek e nehézségeket a német hadi bizottságok, helyi hatóságok előtt sokszor tettek panasz tárgyává és számos javaslatot terjesztettek elő, melyeket jóakarattal vizsgálták meg s esetről-esetre megnyugtatóan meg is oldottak. De az eljárásban nem volt rendszer s képviselőre nem volt összefoglaló szerv. Most már — mint a mi viszonyainkra nézve mi is javasoltuk — ezt is megteremtették. Kriegskommission für rituelle Lebensmittel (hagyományos élelmezési hadi bizottság) címen új szervet hoztak létre, amely Berlinben a Friedrichstrasse 79. sz. a. székel. A bizottság tagjait az érdekelt hatóságok képviselőiből, technikai és felekezeti küldötteiből állították össze, úgy, hogy a felmerülő kérdéseket teljesen szakszerűen lehet előkészíteni. A bizottság legelőször a zsírral való ellátást akarja rendezni megfelelőbb módon, mint az eddig történt.

— **Két temetés.** A tamási hitközség január 23-án két katonát temetett. Az egyik Singer Gyula 34 éves ke-

reskedő volt, aki mint népfőkelő Székesfehérvárott vonult be és mert gyenge testalkata a szolgálatot nem bírta, tüdővérzés következtében, tíz heti betegeskedés után, meghalt. Temetésén, mely nagy részvéttel ment végbe, a katonai hatóság háromtagú küldöttséggel képviseltette magát, mely koszorút is hozott. — A másik halott Hőnig József főhadnagy, baranyamegyei bérlő volt, ki a háboru elején vonult be, szívbajt kapott s ebbe egy fővárosi szanatóriumban belehalt. Utolsó kívánsága szerint anyja mellé temetni Tamásiba hozták. Mindakét katonát Lebovics József baranyamágócsi főrabbi bucsúztatta szívéhez szólóan, a gyászénekeket pedig Lang Ignác főkantor adta elő.

— **A pécskai hitközség** Elias Izidor elnökle alatt tartott közgyűlésén kimondotta, hogy a tisztújítást, a háborura való tekintettel, elhalasztja és csak a béke létrejötte után 3 hónapon belül tartja meg. A bemutatott évi jelentés szerint a község 68 adófizetője közül 15-en vonultak be. Közülük egy hősi halált halt és kettő eltűnt. A nem adófizető nőtlenek közül 23 katonáskodik. A bevonult adófizetők közt van 4 előjáró: Strasser Károly elnök, a gemilusz cheszed elnöke, Szöllősi Zsigmond dr. hitközségi ügyész, továbbá Kulina Mór és Stern József. Hadifogoly Friedmann Soma (orosz) és Fuchs Soma (olasz). A hitközség és a kebelében működő egyesületek hadi jótékonycélokra és az erdélyi menekültek segítésére 1916-ban 1200 K-t fordítottak.

— **Halálozások.** Mautner Fülöp, a pesti orth. izr. hitközség alelnöke, a Talmud-Egyesület elnöke, f. hó 2-án áldásos életének 78-ik évében elhunyt. Munkás és áldásos életével széles körökben szerzett neve és tevékenysége számára köztiszteletet és becsülést. Kiterjedt és előkelő családja gyászában a hitközség kitünősége is osztozik. Megillető nagy részvéttel temették. Életét és működését Reich Koppel főrabbi méltatta a gyászközönség előtt. Mautner Henrik és József föld-birtokosok apjukat gyászolják benne.

Özv. Stern Mihályné szül. Büchler Róza, ki hosszú időn át volt az óbudai nőegyesület elnöke, élete 74-ik évében elhunyt. Nemcsak tisztségénél, hanem egyéni hajlandóságánál, szíve nemes sugallatánál és tehetőségénél fogva is igen sok jót tett a szegényekkel, akik sohasem fordultak hozzá hiába. Két leányával, özv. dr. Grünwald Mórnéval és Ungár Manó dr. főorvos nejevel együtt kiterjedt előkelő rokonság és a támogatottak egész serege fájlatja elhunytát. Unokája, Grünwald Béla dr., vagy két éve orosz fogoly. Adler Illés dr. pesti rabbi nagy hatással bucsúztatta.

Özv. dr. Grünwald Mórné, szül. Stern Etelka, dr. Unger Manóné, szül. Stern Aranka könnyes fájdalommal jelentik, hogy föláldozóéletű édesanyjuk,

Özv. Stern Mihályné

szül. Büchler Rozália,

az óbudai izr. nőegylet elnökösszonya,

családjának áldottszívi őrangyala, a szegények segítője minden szentnek, jónak áldozó támogatója, 74 éves korában meghalt.

Temetése kedden, f. hó 6-án délután 3 órakor volt az óbudai izr. temető szertartási terméből.

Rajtuk kívül szomorúan gyászolják őt: dr. Unger Manó főorvos, veje, dr. Grünwald Béla orvos, (Szibériában hadifogoly), Grünwald Renée, férj. Hartstein Nándorné, Hartstein Nándor, Unger Miklós, Imre, Mihály, Viktor unokái és Hartstein Péterke dédunokája, özv. Stern Fülöpné szül. Löwy Rozália sógor-nője és az egész gyászoló család.

Az éhező rabbi.

Ha majd egyszer apró dombokat újra felszánt az eke és ünneplőbe öltözött emberek könyes szemekkel, zokogva mondanak avató beszédet sok-sok márványoszlop mellett, ha majd új dátumokat tanítanak történelem-órákon az iskolában félkezű tanárok, időnk lesz nekünk is számot adni arról: mit tettünk mi, magyar zsidók akkor, amikor szükség volt arra, hogy nagyot és szépet cselekedjék minden ember. Tépett napiparancsokból, megkopott újságlapokból, kaligrafikus betűkből összerótt írásokból, rubrikázott könyvekből majd összeállítjuk annak rendje és módja szerint, hogy megálltuk a helyünket ép testtel a kivájt gödrök között éppen úgy, mint beesett mellel, bicegő lábakkal, reszkető fejjel idehaza, a front mögötti nagy háborúságban.

A Kárpátokban, az Isonso mellett, a Mačsvában, a román Dunánál sokáig hirdetik még a katonatemetők csöndes fejfái, hogy alattuk porladnak elnémult hőseink; akik itthon maradtak, azok feljegyezték rendre, hogy elsőknek siettünk, mikor szüksége volt pénzünkre a hazának; sok éhező, didergő szegény ember hálás szemekkel köszöni a zsidó szívnek a mindennapi kenyeret, a meleg ételt, a hidegtől megóvó ruhát, a fekete szentet, meg azt a sok-sok milliót, amelyiknek leg többjéről nem tud a krónikás.

Az utódok sok-sok lusztrumon keresztül lehetnek majd büszkéek az apáikra.

És ugyanakkor, amikor mindezt büszkén jegyezzük fel, fájó szívvel kell rámutatnunk arra, hogy midőn megértő, meleg szívvel siettünk segítségére a szenvedő millióknak, megteledeztünk a magunk házában tájéka- ról. Nem kerestük, nem kutattuk: a meleg szívre rá- szorult szenvedő melyik templomban dicséri az Urat. Megláttuk a külvárosok szűk utcáinak fülledt levegőjü szobáiban a nyomort, de nem vettük észre, hogy a mi templomunk szószékén a pászternak sápadt az arca, a reverendája kopott és amikor láttuk őt sápadt arccal, kopott reverendában, csak a hangját hallottuk, a beszé- dőt, amelyikben olyan meghatóan könyörögte a szívün- ket *mások* számára.

*

Egy kis alföldi városban jártam e héten. Sá- ros, kedves, fehér házakkal teleszórt városkában, ame- lyik évek során nagyon a szívemhez nőtt. És miként máskor is, ha itt járok a havas, sudar fák között, úgy most is felkerestem a rabbit. Nagyon szeretem a fő- tisztelendő urat, az áldása évek óta messzire kísér.

Emlékszem jól: máskor, ha itt jártam, derűs arccal várták az idegenből jöttet, régi írások mögül kíváncsi szemmel kérdezték sorsát a vándornak, mosolygó arcu asszony szaladt a szivarskatulyához, apró cukorsüte- mények kerültek gyorsan az asztalra a szilvóriumos üveg mellé, nem esett szó soha arról, hogy a kabát- zsebében, az asztalfiában rendben van-e a számadás?

De most: változtak az idők. Kopott szőnyegek közt poros könyvek, a butorokon itt is, ott is, már meglátszik az idő, a falakról hull a vakolat, a székek támlája mögül kíváncsian kukucskál ki a tengerifü, az asztal terítőjén feslik a paszománt. Ez a rabbi lakása.

A rabbi: magas, szikár, tüzes szemű ember. A ne- vét szűkebb pátriáján túl is sokan ismerik, kitűnő szó- nok, írásai elismerést keltettek mindenfelé, városának

társadalmi életében vezető szerepet játszik, a kezére bizott nyájnak lelkiismeretes pásztorja — a fizetése pedig egy esztendőre ezerkétszáz forint. Ezer forintot kap a hitközségtől, kétszázat pedig a chevratól. A reverendája egy kicsit kopott, beesett az arca, azóta, hogy utoljára láttam, megfogyott egy kicsit. Szombaton, ha a prédi- káció után, imádságos könyvvel a kezében, indul haza felé, gyémántgyűrűs ujjak szorongatják gyűrűtlen ke- zét, ő pedig már hetek óta nem ivott kávé, mert nincs otthon egy negyedkiló cukra sem, néha cukor helyett csurgatott mézzel issza a reggelijét, de a méz ma drága: tizenkét forintba kerül egy kiló, a száz forint fizetésből pedig erre nem igen telik.

Kérdősködtem a sorsa felől, de nem panaszkó- dott. Még mintha ő vigasztalt volna engem, mondván:

— Higyje el nekem, jó emberek az én hiveim. Tud- ják, hogy szivaros ember vagyok, elláttak vagy két esztendőre való szivarral. Van egy hivem, attól ma is ugyanannyiért kapok tejet, mint kaptam a háboru előtt.

Szinte büszkén tette hozzá:

— Nem fogadna el többet a rabbijától!

Igazi kulturkép: a rabbi, aki a háboru alatt nem kapott egyebet, mint egy csomó szivart és olcsó tejet!

*

Ebédidőben látogattam meg a főisztelendő urat, de ő a szalonban fogadott, az ebédlő ajtaját gyorsan betették, nem láthattam: mi volt a tányérok. Pedig kíváncsi voltam erre. Másoktól hallottam, kicsiny vá- rosban mindent tudnak az emberek: a rabbi házába ré- gen került valami aprójóság. Szegényesen élnek, „jó- szívű” emberek most emelni akarják a fizetését ötven százalékkal. Akkor majd százötven forintja lesz egy hónapban. Itt Pesten, ahol az élet is olcsóbb, mert nem kerül hatvan fillérbe a krumpli kilója, egy valamirevaló iparossegéd egy hét alatt megkeres annyit, amennyiből ott, a kis városban, egy hosszú hónapra keresztül kell megélni a rabbinak három apró gyermekével.

És amikor én, idegenből jött ember, beszélni akar- tam erről a szomorú dolgról, ő mindig más tárgyra terelte a beszéd fonalát. Láttam: szomorú volt az arca, mintha a keze is remegett volna egy kicsit, amikor ki- kisért az ajtón, messzire elkisért a tekintetével, én pe- dig már akkor elhatároztam, hogy rút és hálátlan leszek vele szemben és visszaélek a vendég jogával.

*

Főisztelendő ur! Kérem, ne haragudjék rám, hogy amit az Ön vendégszerető, kedves házában láttam, azt most kiviszem a mi szűkebb viágunk elé. De kényte- len vagyok vele. Érzem, hogy Önnel és rabbitársaival nagy igazságtalanság történt a háboruban. Önök a szó- székről mindig a nagy világ bajáról, mások nyomoru- ságáról prédikáltak, boldogok voltak, ha meggyőző sza- vakkal melegséget tudtak gyújtani mások nyomora iránt, örült a lelkük, ha látták, hogy kevesebb van egy éhezővel és több van egy emberrel, akit meleg gunyá- val ruház fel a jótékonyság. Közben pedig hiányt szen- vednek, a tányérjukon egyre fogy az étel és a ruhás- szekrényük egyre üresebb lesz.

Tudom: a péntek esti kalács is eltűnik talán a gyertyák mellől, ne adja az Isten, hogy ez megtörtén- jék, de százötven forint fizetésből három gyerek mellett nem igen jut ma kalácsra. Örülhetnek, ha megmarad a fekete kenyér, kopott ruhában, fekete kenyér mellett is

csak azt mondják majd a sötét és hideg szobában: így rendelte ezt a Mindenható, áldassék az Ő szent neve...

*

Szomorú sorok ezek, de egyszer le kellett őket már írnom. Szomorú nagyon, de mégis csak így van: igen sok zsidó hitközség megfélekedett a papjáról. És ha akármelyik paplakba benézünk, egyforma a kép, ami szemünk elé tárul: *szükséget, hogy ne mondjuk, inséget szenved ma a vidéki zsidó pap családja*. Elismerjük azt is: minderről nem tehet senki, talán az illetékes emberek nem is hibásak, a rabbi nem panaszkodott soha, a maga részére nem kért ő semmit, mindig csak mások szenvedéséről prédikált a magas szószékről...

A baj csak ott van: nem értettük meg, miért tud olyan szívhezszólóan, könyeket fakasztóan beszélni a rabbi a hideg szobáról, a szakadt kabátról és az üres gyomorrról. Az egész gyülekezetben talán csak ő tudta egyedül: hogy tulzott lelkiismeretességéből — no meg a hivek feledékenységéből! — maga is végigpróbálta mindazt, amit mások szenvedéséről mondott.

*

Nincsen ez így jól! És ne higgye senki, hogy ajándékot kell adni a papnak. A rabbi is dolgozik, igaz, hogy szent munkát végez, de a szent munkáért is jár tisztességes fizetség. A cipő ma négyszerannyiba kerül, mint békeidőben, megsokszorozódott a mindennapi kenyér ára, ruha is kell a gyerekeknek több, mint nekünk felnőtteknek: kérdezem, van-e zsidó ember, aki a szívére veszi, ha a rabbi kis gyermekének rongyos talpu cipőben kell az iskolába járni és a papjának kemény gondokat okoz a mindennapi kenyér megszerzése? Nincs egyetlen hitközség az országban, amelyiket tönkretenne az, ha a rabbija fizetését akár megháromszorozná. Mert legalább a mai fizetés háromszorosa az az összeg, amiből a zsidó pap meg tud élni úgy, ahogyan azt társadalmi állása és nemes hivatása megköveteli.

A pap nyomora fájdalom, titkolt fájdalom neki, de szégyene annak a hitközségnek, amelyiknek a lelkére vigyáz!

Paál Jób.

Koronázási istentiszteletek.

(Befejező közlemények.)

Kürtös. A koronázási istentisztelet alkalmából a hitközségi tagok a tóra elé járulva, nagyobb adományok felajánlásával mondtak áldást az új uralkodópárra. **Markovits** Mór rabbi tartotta a szép ünnepi beszédet, melyet imával fejezett be. A begyűlt 196 K-t az Egyenlőség útján küldötték jótékony célra.

Sárospatak. A helybeli izr. hitközség által az elmúlt év dec. 30-án rendezett koronázási istentisztelet — mint a gyászistentisztelet is — a legimponálóbb keretekben folyt le. A hitközség tagjain kívül megjelentek azokon: dr. Bessenyei Zeno lovag főszolgabíró, Jenney tb. főszolgabíró, Miskey járásbíró, Neumann Péter városi bíró, Rácz főjegyző, Csirák jegyző és mások a közigazgatási hatóságok részéről. Szinyei Gerzson kir. tanácsos, ny. tanár és Rohoska theol. tanár, akadémiai rektor a főiskola, Ellend József igazgató, dr. Gulyás József, Dávid, Kovácsy és Harsányi tanárok a főgimnázium, Hódossy Béla igazgató és Déry tanár az állami tanítóképezde részéről. Továbbá Fenczik Nikon görög kath. esperes, Kiss végardói gk. lelkész, Mészáros római kath. igaz-

gató-tanító, a görög kath. kántortanító, Cziráky ipartestületi igazgató és mások, köztük számos hallgatója a helybeli reform. theologiai akadémiának. Mindkét alkalommal Fischer Fülöp főrabbi ünnepi beszédet tartott, melyről a helybeli kollégiumi ifjuság Közlönye azt jegyzi meg, hogy arról csak a legnagyobb elismeréssel lehet szólni.

A **hahóti** orth. templomban Deutsch Ede kerületi főrabbi a koronázás napján nagyhatású magyar beszédet tartott.

A **galgóczi** orth. izr. hitközség a koronázás napján a délelőtti istentisztelet keretében tartotta a koronázási ünnepélyes istentiszteletet. Az alkalmi zsoltárok elrecitálása után Rosenfeld főrabbi magas szárnyalású beszédében a nap nagy jelentőségét méltatta, s végül a királyra, a királynéra és a királyi családra, majd a hazára szép magyar imában Isten áldását kérte. Az izr. iskolában pedig január 3-án tartották ez alkalomból az ünnepélyt. A Hymnusz eléneklése után egy gyermek elszavalta a „Király-Hymnuszt” Jókai Mórtól, az igazgató megmagyarázta a trónöröklési törvényt, a hitlevél és a koronázási aktus fontosságát, beszélt a koronázási jelvényekről. Az ünnepély a Szózat eléneklésével ért véget.

A **szentgotthárdi** izr. templomban a múlt hó 30-án, szombaton d. e. az istentisztelet keretében koronázási ünnepély volt, amelyen Duxler K. tanító az iskolai és gimnáziumi tanulókból alakított karral szép alkalmi zsoltárt énekelt. Befejezésül az ifjuság elénekelte a Király-Hymnuszt.

Fényes istentiszteletet rendezett a **keszthelyi** hitközség december 30-án IV. Károly király koronázási ünnepe alkalmából, melyen dr. Büchler Sándor főrabbi mondott általános tetszést keltő, mélyhatású ünnepi beszédet.

A **pécsvárad**i izr. hitk. december 31-én tartotta koronázási istentiszteletét. A Hymnusz eléneklése után Mermelstein Mór rabbi fényes sikerű koronázási szónoklata következett. Az istentiszteletet a Szózat eléneklése fejezte be, amely után Lieber dr. szolgabíró kezdsére az urak sorban gratuláltak Mermelstein rabbinak gyönyörű szónoklatához és nagyhatású imájához.

A **stubbafürdői** hitközség szombati Muszaf-ima keretében megtartott koronázási istentiszteletén, a hatóságok vezetői és tisztviselői, valamint az állami tanítóképző intézet tanári karának részvétele mellett Stern Sándor stubbafürdői rabbi tartotta a tartalmas, lelkes élienést kiváltó szép ünnepi beszédet. Bensőséges, szép imáját az ifjú királyi párért az egész gyülekezet szóról-szóra vele mondta a nyitott frigszekrény előtt. Az ünnepség a jelenlevőkre mély hatást gyakorolva, a Hymnusz eléneklésével záródott.

Salgótarján. A koronázás napján, Herskovics Dávid okl. rabbi tartott lendületes, magas szárnyalású magyar beszédet, melyben királyunkat mint a béke fedelmét ecsetelte, ki a béke szózatával ajakán, foglalta el ősei trónját.

A **pécskai** izr. hitközség fellobogózott templomában december hó 30-án d. e. 11 órakor folyt le az ünnepélyes koronázási istentisztelet. Az ünnepi diszbe öltöztetett templomban a Tórák-fehér köpenykéi nemzeti színű szalaggal voltak feldisztve. Reichmann Izidor állami tanító, a hitközség főkántora és hitszónoka a 21-ik zsoltár eléneklése után ünnepi beszédet tartott. A nyitott frigszekrény előtt a királyra, királynéra, az uralkodóházra, a hazáért és fegyvereink győzelméért mondott imával ért véget az istentisztelet.

A magyar zsidók a XIX. század közepén.

(1849—1870.)

(14)

Írta: Dr. Groszmann Zsigmond.

A hírlapok mellett évkönyvvvel tett kísérletet *Winter Samuel* Pesten 1859. és 1860-ban „*Illustriertes Israelitisches Jahrbuch*” címen és *Rosenberg Lipót* aradi hitközségi jegyző 1860-ban „*Jahrbuch*” címen. Ez utóbbi, mely a Wertheimer-féle híres bécsi *Jahrbuch* utánzata, értékes tartalommal jelent meg. Népszerűbb tartalma volt a Pesten 1866-ban névtelenül megjelent „*Illustriertes Unterhaltungs-Buch für Israeliten*.”

Népszerű tudományos irodalmi termékek voltak: *Kohn Ignác*: „*Bibelschatz*”, családi olvasókönyv (1856); *Reich Ignác* 1856-ban kezdte meg a „*Béth-Él*” című életrajzgyűjtemény kiadását, mely még mai napig is élvezetes olvasmány; *Fischer S. A.* győri, később bécsi tanító 1862-ben „*Palmen und Cedern*” címen ifjusági iratot adott ki, a bibliai történet főbb mozzanatainak költői feldolgozását; *Bauer M. L.* pesti tanító Meisel híres „*Homilek*” című művének egy részét 1862-ben „*Az ősatyák mondatai*” címen magyarra fordította, *Meisel* rabbi pedig 1860-ban második kiadást készített „*Prinz und Dervis*” című költői műéből. *Fischer (Halász) Nátán* (mh. 1910) győri, később s.-a.-ujhelyi tanító, majd pesti igazgató, 1863-ban ifjusági iratokat adott ki és 1865-ben „*Jüdischer Schulbote*”, 1866-ban magyar nyelven „*Israelita Magyar Néptanító*” címen tanügyi lapot indított; ez volt nálunk az első ilyenmű szalkalp. *Rosenzweig Salamon* 1863-ban az ifjabb és serdültebb zsidó növendékek számára „*Ima és szavalmányi könyvecskét*” írt, „hogyan gyermekeinket nemcsak magyar szavalmányokra, hanem magyar imákra is szoktassuk.” *Dessauer Gyula* újpesti rabbi 1863-ban pontozott szöveggel és német fordítással kiadta a Tórának népszerű *Rási* kommentárját. *Deutsch Henrik* 1865-ben „*Az atyák erkölcsmondatai*” címen fordította magyarra a „*Perek*”-et és 1867-ben adta ki „*Israel könyörgései*” címen az imakönyv magyar fordítását. Gyakorlati célt szolgált a *Stern Albert* rabbi által 1864-ben kiadott „*Sem-tób*” héber-magyar névtár.

Landau L. Rafael pesti kereskedő (mh. 1882.) morálfilozófiai irodalommal foglalkozott. *Jellinek Mór* kereskedő, a hazai kereskedelem egyik megmagyarosítója, ki 1864-ben kezdeményezte a pesti lóvonatu vasutat, mint nemzetgazdasági szakíró, 1859-ben a császári orosz gazdasági egyesületnek levelező-tagja lett. A magyarországi héber irodalom újjáteremtője volt *Bacher Simon* (1823—1891), ki önálló héber költeményeket írt és több klasszikusunk (Petőfi, Arany, Vörösmarty stb.) költeményeit héberre fordította. Az általánosan elterjedt „*Neuzeit*” bécsi felekezeti lapnak szerkesztője, *Szántó Simon* is magyar ember volt.

2. Vallási pártok. Az 1851. évi budai tanácskozás. Magyar rabbik.

Már a XIX. század első felében, a világi kultúrának a hazai zsidók között való elterjedése legelején mutatkozott, hogy a zsidóságban kétféle felfogás foglalt mindinkább teret és bontja azt két vallási pártra. Az egyik párt azon meggyőződésben volt, hogy a kultúrát, a haladást, a felvilágosodást be kell vinni a vallási intézményekbe is. Korszerű iskolákat kell teremteni, melyek felvilágosodott szellemben nevelik a megváltozott

életviszonyok közé került zsidó ifjúságot; meg kell tisztítani az istentiszteletet elavult kinövéseitől és — a vallás ősi talaján megmaradva — annak régi formáit korszerűen átalakítani rendnek bevitele, korális énekek meghonosítása és hazai nyelven tartott hitszónoklatok által.

Ezen *haladónak*, vagy némelyek által — igaztalanul — reformáló, hitújító, neológnak nevezett párttal szemben volt a másik felfogásnak pártja, mely a változatlan *konzervativizmus* álláspontjára helyezkedett. Legtöbb esetben ellenzője volt a korszerű iskolának; nem tartotta megengedhetőnek még a legártatlanabb és legcsekélyebb változtatást az istentiszteletnek nemcsak imarendjében, hanem még külsőségeiben sem. Ezen párt orthodoxnak, törvényhűnek, óhitűnek nevezte magát.

Egy harmadik párt — a *reformált zsidóság pártja* — mely nem elégedett meg korszerű újításokkal, hanem vallási szabványok eltörlése által letért a tradicionális zsidóság útjáról, a szabadságharc előtti időben Aradon, Nagyváradon, Nagybecskerekén, Pécsen és Pesten kibontotta zászlaját, hogy a szabadságharc után be is göngyölítse azt. 1852 őszén zárult be Pesten a legtöbb fennállt reformtemplom és ezzel véget ért egy oly vallási mozgalom, melyhez a kisebb vagy nagyobb szigorúsággal, de minden árnyalatában tradicionális, talmudi alapon álló, magyar rabbanita zsidóságban hiányzott a talaj. A reform-pártnak sikertelen kísérlete futólagos epizód volt a magyar zsidóság vallási történetében, mely csak a tradicionális alapon álló haladó és konzervatív pártokat fogadta magába.

(Folyt. köv.)

A messzi uton.

Lehajtottuk már szeliden a fejünket
Az akarat, a Sors, az Isten előtt
És imádságra kulcsoltuk a kezünket
Az oltár előtt.

A Remény lágy párnáján bóbiskoltunk
És kemény kövön virradt ránk a nap
És hosszú szolgaságban roskadoztunk
Kösziklák alatt.

Gyásszal süllyedt le a nap mi fölöttünk
S a vak éjszaka kinok közt takart,
Töretlen utakon sebes lábbal jöttünk,
Fájdalom ha mart.

És mentünk háborgó vizek felett hajdan,
Bolygattuk a tengert, vad örvényeket
S látott már minket félelmetes rajban
A Dél, a Kelet.

Acél öklökkel, páncél mellel, vérttel,
Dacoltunk szörnyű nagy hadak előtt,
Voltunk üzők, ostromlók s szent vezérrel
Lázadók, fölkelők.

Ó, nagy Urunk, ki minket idáig vezettél,
Mig mögöttünk ó annyi ezredév kihalt,
Segítsd most kivivnunk hatalmas kezeddel
A drága diadalt! ...

Peterdi Andor.

TÁRCA.

...

Három hónap: sok hónap.

— Életkép. —

Irta: Ujvári Péter.

(2.)

Reb Sabsze maga sohasem kételkedett benne, hogy az álma egyszer mégis meg fog valósulni. Erős hittel hitte ezt és most már nem is az erről való kételkedések bántották. Más gond riasztotta. Annyiszor fogadkozott, hogy addig nem hal meg, amíg rasekólnak meg nem választják, hogy félni kezdett a haláltól, amely nem kérdezi: megvolt-e már a választás.

Mélyebbre és mélyebbre kuszott lelkébe ez a szörnyű félelem és észrevétlenül bizonyos valószínűséget nyert az ő szemében. De mert a hirtelen halál valószínűlenebb, mint a megfontoltan elkövetkező, hát a halálos aggodalmait valószínűsíteni kellett. Azt pedig csak betegséggel lehet. Ennélfogva félni kezdett a betegségtől. És addig félt, hogy megbetegedhetik, amíg egyszer csak betegnek hitte magát. Minden nyavalyát magára képzelt és különös élvezete volt abban, hogy nap nap után új kórságokat talált ki.

— Zisze drágám — panaszkodott, — a vesém oda van.

— Ugyan már — mérgelődött az asszony — tudod is te, hol van a te veséd.

— Én ne tudnám — zsörtölt reb Sabsze sértődötten. — Elég marhát láttam belülről, hát, azt hiszem, tudhatom.

Ez igaz volt, de az embernek mégse lehetett igazat adni, mert akkor egészen belegabalyodik a képzelődésébe. Hát más fordulatot adott a beszédnek.

— Hát fáj?

— Nem fáj.

— Ha nem fáj, akkor az egy jó vese.

Reb Sabsze makacskodott:

— Az egy rossz vese.

Aztán meggyanusította a tüdejét, a máját, a gyomrát, a beleit. Az emberek kinevették, mert vörös arca az egészségtől duzzadt. A paraszti nép ezidőtől fogva csak úgy hitta, hogy a nyűgös zsidó. Hiszen rá is illett erre az izmos, elnyűhetetlen emberre, aki unosuntalan panaszkodott. De restelte, hogy az emberek nem hittek neki, mert ő érezte, hogy nem hiába riadozott. Leginkább mégis akkor szorongott, mikor érezte, hogy semmi baja sincsen.

— Zisze, drágám — kérdezte egy nap szörnyű szorongással, — láttal te már egy tudósorvadást, amely gallopiroz?

— Nem láttam, — mondta az asszony.

Reb Sabsze kigombolta a kabátját, aztán a mellényét, aztán az ingét és megmeztelenítván a mellét, az öklével megdöngette.

— Hát itt láthatod — szólt nagybusan. — Itt bent gallopiroz.

Zisze dühös lett.

— Egy fenét! — mondta és legyet csapkodott a törülőruhával. Mért nem mondd mindjárt, hogy egy egész cirkusz gallopiroz a melledben. És mintha az más mellben nem gallopirozhatna, ha gallopirozni akar.

— Azt hiszem, — méltatlankodott reb Sabsze — az enyém is elég jó neki.

— Nem jó neki — süvöltött az asszony. — És egyáltalán nem értem, mit hordod oly magasan az orrodod?

Mit akarsz te mindjárt egy sorvadást, amely gallopiroz? És ha nem gallopirozna?

Vérig sértette ez a beszéd az embert. Nagyon szerette Ziszet, de ebben a percben mégis az fordult meg az eszében: nem jó asszony ez az asszony. Nem vágta a szeme közé ezt a súlyos vádat, de beleburkolta egy szemrehányásba, amelyet az megértett.

— Nem tudom — szomorkodott, — mért nem gönnölsz nekem ezt a kis betegséget!

Zisze összezsápta a kezét. Zisze elsápadt. Zisze riva fakadt. Már minthogy ő nem gönnölni neki.

Ezután más hangon beszélt hozzá. Selymesen, csupa részvéttel.

— Rosszul vagy, Sabsze édes?

— Nagyon rosszul.

— Fáj valamid?

— Hiszen, ha fájna! Csak köhögni tudnék, Zisze drágám, mindjárt jól érezném magamat. Vagy ha a vesém fájna, vagy ha a hasam görcsölne. De ettől a nagy egészségtől oda vagyok. A nagy egészség az egy nagy nyavalya, az egy nagyobb nyavalya, mint egy nyavalya. Mert mért? Mert ezt kurálni lehet. De mivel kurálhatsz egy nagy egészséget? És ha nem kurálhatod, hogy tudnál kigyógyítani belőle? Zisze drágám, oda vagyok, egészen oda vagyok, én mondom neked.

Ez időben mindig ilyen beszéd járta. Néha csak ennyit mondott, néha még hozzátoldott valamit. Például ilyesmit:

— Három hónap múlva végem lesz.

De ezt már nem hallotta az asszony, mert a fülébe dugta az ujjait, hogy ne halljon. Mindazonáltal kitalálta, milyen szörnyű jóslást kuvikolt magának az ura, hiszen eleget hallotta annyi esztendőn keresztül.

— Sabsze, — könnyörgött sápadtan — legalább tedd hozzá, hogy bli néder.

— Hozzá tettem — dühögött reb Sabsze.

Persze, hogy hozzá tette. Akármilyen biztos is a dolgában, jó zsidóember nem fogadkozik könnyelműen.

A három hónapok persze elmultak és reb Sabsze, hál' istennek, megmaradt, amin ő maga csodálkozott legjobban.

— Látod? — ujjongott Zisze.

Reb Sabsze a fejét rázta:

— Én jobban tudom. Nem lehet soká kibírni ezt a sok nyavalyát.

Igy ment ez hétről-hétre, hónapról-hónapra.

— Sabsze — kérte egyszer az asszony, — a jövő héten Pesten leszel a marhákkal, hát menj el egy dokortanárhoz, aki egy professzor és mutasd meg magadat neki és ne szégyeld magadat és mondd meg neki, hogy én küldtelek, mert egészen oda vagyok és ha istent ismer, hát tegyen valamit.

Reb Sabsze fölvitte Pestre az ökreit és mikor megérkezett és illendőképpen megtisztálkodott, elment egy dokortanárhoz, aki egy professzor.

— Mi a panasz? — kérdi a doktor.

— Mit akar maga a panaszomtól? — méltatlankodott reb Sabsze. — Nem azért jöttem, hogy a panaszomat vizsgálja meg. Nem a panasz fáj énnekem.

— Hát mije fáj?

— Mi az, hogy mije? Micsoda kérdés az magától? Maga fizet én nekem, vagy én magának? Jó, hogy mindjárt azt nem akarja, hogy a receptet is én irjam. Őt pengőért, azt hiszem, maga is megmondhatja, mi fáj nekem.

— Nohát feküdjön le — biztatta a doktor.

Reb Sabsze tiltakozott.

— Az nem kunct. Ha valaki lefekszik, hát arról a borbély is tudja, hogy beteg. Én magához gyöttem, mert láttam a firmáját és láttam, hogy maga élő is professzor, hátul is professzor. Mondok: ehhez megyek, mert akár-milyen marhának nem hiszek. A pénzemért, mondok, hadd nézzen meg egy nagy kutya. Nohát, most már tudja és ne kunctozzon. Ne mondja nekem, hogy feküdjek le, mert én nem vagyok bolond, hogy lefeküdjek.

— De hiszen megvizsgálni akarom.

— Ha ülök, akkor vizsgáljon. Az nagyobb kunct.

A professzor csak nézte a furcsa páciens, aztán faggatta és mikor már sokféléről kikérdezte, megmondta a szentenciát:

— Barátom, maga olyan egészséges, mint a makk.

Reb Sabsze felpattant. Fel volt háborodva. Ordított:

— És ezért fizessenek öt forintot?

A tanár csiggasztotta.

— Csak várjon barátom, azért maga mégis beteg.

— Az más — dörmögte reb Sabsze megkönnyeb-bülten.

A professzor hátradült és mintha a katedrán ülne, hosszú előadásba fogott:

— Hát édes barátom, a dolog így áll. Az emberi szervezet az olyan, mint egy jól berendezett hitközség és nagyon féltékeny az autonómiájára.

— Mire? — csudálkozott reb Sabsze.

— Az autonómiájára — ismételte a doktor.

— Hát van neki autonómiája?

— Van.

— Akkor az egy orthodox autonómia — vélte reb Sabsze elgondolkodva.

— Helyes — bólongatott a professzor. — A szervezet tehát nagyon féltékeny az orthodox autonó-miájára. Mert tudnia kell, hogy minden belső változás az nem más, mint a neológia térhódítása. Jönnek a mikrobák, a bacillusok...

— Doktor ur — vágott a szavába reb Sabsze, — ezt már tudom. Az orthodoxyia egy nagy betegség és a neológia egy nagy betegség. Én azt akarom tudni, hogy nekem mi a betegségem?

— Rátérek, barátom, rátérek. A maga szervezetében nem észlelek neológikus elváltozásokat. Maga tehát tulajdonképpen egészséges.

— Doktor ur! — fenyegetőzött reb Sabsze.

— Türelem, türelem — nyugtatta a professzor. — Maga egészséges, de azért mégis nagyon beteg.

Reb Sabsze remélni kezdett.

— Nagyon, nagyon? — kédezte feszült kíváncsi-sággal.

— Nagyon, nagyon. Magának az a baja, hogy nincs baja, mert ha baja volna, akkor semmi baja se volna.

Reb Sabsze a halántékát szorongatta:

— És hogy hívják ezt a nincsen-van-betegséget.

— Hipochondriának hívják.

Reb Sabsze vörös arca olyan lett, mint a diadalmas reggeli pirkadás.

— Hikopondria — ismételte az idegen szót, amely tetszett neki. — Mondtam. Tudtam, hogy valami pondró rája a vesémet. Hikopondria. Egy tréfa, hogy ez milyen betegség. Hát végem van, mi? Csak ne rázza a fejét. Nem adnak egy ilyen nagy nevet egy kis beteg-ségnek. És maga csak ne féljen, hogy én félek. Mit fél-jek? Régen tudom, hogy nekem három hónap múlva, bli néder, végem lesz. Három hónap: sok hónap. És én nem bánom, mert a jövő héten lesz a választás és ha egyszer megválasztanak, hát akkor nem bánom.

(Vége következik.)

REGÉNY.

...

Egon.

Irta: Török Gyula.

(5)

Hogy fognak mulatni rajta, ha megtudják. Mert az bizonyos, hogy Pálós ur elmondta a dolgot a Kék Macskában, ahol sokszor látta tizenöt pohár sört is fel-hajtani. Most Steinfeld Erzsike jutott az eszébe. Kény-telen volt keserűen fölnevetni. Mit fog róla gondolni a mélyszemű hölgy, aki olyan könnyűszerrel bucsút tudott venni a vőlegényétől. Kacagni fognak rajta mindenfelé, kinevetik és ujjal mutatnak majd rája:

— Nézd csak ezt a hencegő majmot. Huszártiszt, fi-nom gentry és a nagyanyja zsidó volt. Eddig titkolta a kis öreg, de most kisütötték róla...

— Hát igen, éppen ez a szörnyűség, hogy eddig el volt temetve a titok. Hiszen, ha tudtak volna felőle... Ott van Ábrányi főhadnagy: mindenki tudja róla, hogy a nagyapja zsidó bérlő volt, és mégis, éppen olyan jó magyarnak nézik, éppen úgy szidja a zsidókat, mint ő szidta még tegnap este. De ez más eset, mégis csak más, ha egy ősnemesről, egy kamarásról kiderül, hogy a családjá spékelve van zsidókkal.

Fölugrott és indulatosan döntötte föl a székét is.

— Zsidó vagyok — mondta mélységes meggyőző-déssel — nem akarok kamarás és katona lenni. Minek játszszam a komédiát, ha nincs hozzá kedvem.

Kardját, amelyet elfelejtett letenni, lecsatolta és eldobta az ágy alá, aranyzsinóros kabátját is lerángatta magáról. Levetette piros nadrágját, lehuzta a csizmá-ját és polgári ruhába öltözött. Amig cipőjét fűzőgette, eszébe jutott, hogy el kellene menni a kamarási er-dőbe. Egyszer, mikor nagyon szerelmes volt, nagyon boldogtalannak érezte magát, már járt abban az erdő-ben és megnyugodott. De mi volt az a szerelem ehhez képest... Azért mégis megkísérli.

Kezében kis sétatálcával, sárga cipőben és nyári kalappal, kilépett az utcára.

Mély lélegzetet vett, beszívta a virágillatos, gyó-gyító, langyos levegőt és elindult a folyó felé. Itt-ott párocskák ültek még a sétatér padjain és szerelmesen bujtak össze. Odébb azonban ritkábbak lettek a sze-relmesek és a gázlángok is elmaradtak lassankint. A zöld lombok hűvösséget árasztottak az éjszakában, a folyó suhogva futott medrében, távolról intett a fekete erdő és fönt az égen fonséges magasságban ragyogtak a csillagok. Egon a remegő égi gyémántokra nézett, s csaknem köny szökött a szemébe. Olyan csodálatosan szép volt minden körülötte, annyira fiatal és egészsé-ges volt, hogy a nyárelői éjszakán mindenkinek meg-bocsátott. Megállott egy pillanatra és szeretettel gon-dolt az egész városra, a keresztényekre, zsidókra, pol-gárookra, katonákra egyformán. Mély vonzalom ébredt szívében dédnagyanyja, a zsidó Rebeka iránt. Milyen lehetett, hogy gondolkozott és szenvedett-e sokat? Benedek ur szeretete kárpótolta-e a világ gonosz-ságáért? Ki tudja...

Réges-régen járkált már így egyedül. Réges-régen volt egyáltalán egyedül. Nap-nap után, estéről-estére bajtársaival élt együtt és ha hazament, nem nézett a szívébe, hanem könnyű regényt olvasott, aztán meg-elaludt oly mélyen és odaadással, mint egy fakir. Most, hogy ismét egyedül volt önmagával, egészen különös gondolatok ébredtek a szívében. Gyógyító és fölemelő

patakként buzogtak lelkéből az ötletek, eszmék és elgondolások. A fekete lombok lehajoltak hozzá és meg-simogatták, a hűs erdei szellő kipirult arcát cirógatta.

— Ezt hát elvégeztem — mondta magában — nem akarok tovább katona lenni . . . hanem valami más pályára kell lépnem. Zsidó vagyok . . . de meg akarom mutatni, hogy jó és igaz zsidó leszek. Miért báptottam őket? Ha százszor kérdeznének, akkor se tudnék megfelelni. Így láttam másoktól . . . és ostobaságból, vagy azért, mert irigyeltem a gazdagságukat. Pedig hány szegény van közöttük és hányan küzdenek a legszörnyűbb szegénységgel. És mégis fölfelé tekintenek, a csillagok felé. A nyomorult apa külön embert akar nevelni a fiából és a fiu még magasabbra emeli az unokát.

Ezt eddig is tudta felőlük és titokban tisztelte őket.

Most beért a fekete erdőbe és egy tisztás szélén leült egy fehér fatörzsre. Körülnézett, levél sem rezdült, a fűszálak között éjjeli bogarak zizegtek. Olyan fönséges volt a nyugalom, olyan mélységes megnyugvást árasztottak a szelid csillagok. És mégis, mintha a nagy csöndességen át egy távoli hang susogott volna Egon felé. Ebben a pillanatban senki más meg nem érthette volna ezt a beszédet, csak a katona, aki elszánta, hogy zsidóvá lesz és polgári ruhát öltött. Minél tovább hallgatta a nagy mindenség szavát, annál jobban távolodott régi életétől és a várostól, amelyben élete vidám korszakát élte. Olyan kicsinyesnek találta az egész kört, amelyben élt és szinte mosolyogni kellett, mikor arra gondolt, hogy tegnap még azt találta a legnagyobb mulatságnak, ha megihatott egy komisz levegőjű teremben három üveg pezsgőt és amíg a cigány húzta, bolondságokat beszélt. Általában véve most már mosolygott mindazok fölött, ami délután és este kétséggel, fekete gondokkal töltötte el.

A fákat szellő boronálta és Egon gondolatai ismét elkalandoztak:

— Milyen furcsa, hogy annyi ellenségük van nekik. Pedig hiába minden gáncs, ellenségeskedés. Nem lehet eltagadni tőlük, hogy okosak, szívósak, erősek és jószíviűek. Mennyi jószág van egy zsidó férfiben, aki családot alapít. Szíve utolsó csepp vérének is hazavinné az asszonynak, meg a gyerekeknek. Olyan erős vár egy zsidó család, olyan bátyái vannak a szeretetben és összetartásban, hogy még a zordon sorscsapások sem vehetnek erőt azokon. Azt mondják, nagy nemzet fiának születni, szerencse. Bizony, aki zsidónak születik, szerencsés, mert ha ezerfelé tagozódott is a nagy nép, mégis értik mindenütt . . . az egész világon, hogy mit jelent az, ha valaki zsidó . . . És azóta, hogy nem szorítja középkori vaspánt szabad mozgásukat, milyen sok nagy embert dobtak felszínre. Mintha csak pótolni akarnák mindazt, amit magukba kellett fojtaniok századok alatt . . .

Egon szelid és jó szíve, naiv lelke, csiszolatlan, de minden lendületre alkalmas értelme így ontotta a gondolatok zuhatagát kissé rendszertelenül, rapszódikusan, de sohasem okatlanul. A kamarás-erdőben megkönnyebbült, magához tért villámsujtotta lényre. Hajnal felé, mikor harmat nedvesítette meg a füveket, frissen, mint aki csak az imént fürdött a patak vizében, könnyed lépésekkel indult hazafelé . . . Otthon, mikor a kapun belépett, mosolyogva mondta magában:

— Nem is olyan rossz zsidónak lenni.

— — — — —
Korán reggel felöltözött a katonaruhájába, még egyszer, utoljára.

Hivatalos útja volt: az ezredesénél nem jelenhetett meg sárga cipőben és szürke ruhában. Az öreg ur, aki őszintén szerette Egont, már a kis kertjében sétálgatott. Mikor meglátta a hivatalos arcot vágó főhadnagyt, elmosolyodott:

— Teremtette — mondta egy rózsató mögül — azt hiszem, még le sem feküdtél. Nagyon pápista színben vagy: biztosan valami bolondot csináltál megint.

— Ezredes urnak alázatosan jelentem, sohasem voltam ilyen józan. Nagyon okos dologban töröm a fejemet.

— Ugyan mit akarsz?

— Tisztelettel jelentem, én zsidó vagyok.

Az öreg ur arcát előntötte a harag pirossága. Szelid kék szeme szikrázott, erős keze pedig a rózsakaró után kapott:

— Ebadta betyárja — kiabálta — nem nézem a csillagaidat, hanem ezzel a karóval látom el a bajodat, ha velem tréfálsz . . . Hátra arc, a többi majd megtudod!

Egon nem mozdult. Arcáról az elhatározottság, szeméből a komolyság tükröződött.

— Béla bátyám — mondta egészen nyugodtan — hallgasson meg.

Anyai ágról rokona volt az öreg ur, aki erre a hangra közelebb lépett hozzá:

— Részeg vagy?

— Egészen józan, de komoly dolgokról szeretnék beszélni . . .

Egy kerti padra ültek és Egon nyugodtan, szép sorjában elmondta a történeteket, a zsidó dédanya históriáját, a kamarási kulcs szomorú vízbepottyanását. Inkább vidám színezetet igyekezett adni a dolognak, végül azonban, mikor elhatározását ismételte meg, egészen komolyan, feltűnő szabatossággal és határozott hangon beszélt. Az ezredes szigorú arccal hallgatta végig a hosszú előadást, aztán, mikor Egon elhallgatott, haragosan mondta:

— Szamárság! Ez nem ok arra, hogy valaki eldobja magától a kardbojtot. Egészen okatlan és türhetetlen az okoskodásod . . .

— De én most csak így tudok okoskodni. És ha nem követem, akkor nem lesz nyugtom egy percre sem.

— Lári-fári, ez csak egy-két hétig tart, aztán rendbe jön minden. Legfeljebb nem leszel kamarás . . . azért mindenki tudja, hogy igazi ur vagy — most hirtelen előntötte ismét a düh — és aztán a kutyaragyogóját, miféle ostobaság az ilyesmi: a huszadik ősanyám zsidó volt, hát én is az leszek! Lakatot teszek annak a kövér Pálcássnak a szájára, aztán rendben lesz minden.

Egon alázatosan megjegyezte:

— Nekem így is rendben van a dolog.

Ezen még jobban fölmérgesedett az öreg ur. Ismét a rózsakarót emlegette és áristomot ígérgetett. Aztán megint lassabbra fogta a beszédet és lelkére beszélt a fiatalembernek.

— Hát aztán? — mondta és ravaszul mosolygott. — Itt van Kovács Béla, főhadnagy. Az maga is zsidó, mégis veled együtt szolgál. Főhadnagy ur . . . hát zsidó nem lehet huszár? Micsoda szamárság ez?

— Hogyne — felelte szeliden Egon. — Kovács Béla főhadnagy bátor szívvvel, emelt fővel maradhat huszár, de Talpass Egon többé már nem lehet főhadnagy a Béla bátyám ezredében. Talpass Egon tegnap mint zsidógyűlölő járt-kelt a városban szép uniformisában. Ma nem lehet egyszerre zsidóbarát. Kikacagnák az egész ezredet.

(Folyt. köv.)

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár 70-ik évi rendes közgyűlését

folyó 1917. évi február hó 24-én délután 4 órakor központi osztályában (V. ker., Dorottya-utca 4. szám, saját épületében) tartja, melyre a t. c. részvényesek az alapszabályok 12., 14. és 15. §-ai értelmében tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentésének, valamint a múlt évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása s az igazgatóság és felügyelőbizottság részére a felmentvény megadása iránti határozathozatal.

Azon t. c. részvényesek, kik a közgyűlésen részt venni s szavazati jogukat személyesen, vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtnak, szíveskedjenek az alapszabályok 18. és 20. §-ai értelmében legkésőbb 1916. évi december hó végéig saját nevükre irt részvényeiket még le nem járt szelvényeikkel együtt legkésőbbben 3 nappal a közgyűlés előtt, tehát legkésőbbben bezárólag folyó évi február hó 21-ig a takarékpénztár központi vagy budai osztályánál (V. Dorottya-utca 4. sz., vagy II., Fő-utca 2. sz.) letenni. Ugyanott a megvizsgált 1916. évi zárszámadások és a felügyelőbizottsági jelentés példányai az alapszabályok 154. §-a értelmében a folyó évi február hó 16-tól kezdve átvehetők.

Budapest, 1917. évi február hó 7-én.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár igazgatósága.

(Utánnnyomás nem díjaztatik.)

Gyűjtéseink.

Eddigi eredmény: 134,317.12

E héten a következő adományok folytak be hozzánk:

Az I. Ferenc József-alap javára:

Leveleki Ármin (Budapest)	200.— K
Dr. Weisz Miksa szakfelügyelő (Bpest)	20 — „
A mult hétig kimutatott összeg	100.— „
Együtt	320.— K

A szentföldi nyomorgó hitfelek számára:

Winter Zsigmond szentföldi megbízott (Érsek-ujvár) küldeménye	300.— K
Spielmann Fülöp (Tut) 1)	66.— „
Dr. Links Izák rabbi (Devecser) küldeménye 2)	62.12 „
Simkó Gyuláné (Szarvas), dr. Friedmann Ernő rabbi utján	40.— „
Zélinger Jakab (Ószentanna) perselygyűjtése	25.— „
Meraninszky Jakab főkátor (Tata) Méir-bálnész perselygyűjtése, dr. Goldberger Izidor rabbi utján	12.23 „
Korai Sámuelné (Nagyszokoly)	10.— „
Blau Adolf (Budapest) perselygyűjtése	8.10 „

Összesen 523.45 K

A mult hétig kimutatott összeg 62,518.05 „

Együtt 63,041.50 K

A felépitendő kárpáti zsidó iskolákra (a Közalap akciója):

Gál Mátyásné (Boglár)	5.— K
A mult hétig kimutatott összeg	12,182.51 „
Együtt	12,187.51 K

Az oroszduka felvidéki zsidó hitközségek javára:

Gál Mátyásné (Boglár)	5.— K
A mult hétig kimutatott összeg	4191.08 „
Együtt	4196.08 K

Hősi halált halt zsidó katonák özvegyei és árvái javára (az Egyenlőség alapja a pesti izr. nőegyletnél):

Weiner Károly (Budapest)	10.— K
Gál Mátyásné (Boglár)	5.— „
Összesen	15.— K
A mult hétig kimutatott összeg	7377.57 „
Együtt	7392.57 K

A vak katonák javára:

Templomi gyűjtés a gödöllői izr. hitközségben, Schwarcz Mózes táb. lelkész istentiszteletén, Szabó Andor hadnagy utján (vak zsidó katonáknak)	50.— K
Gál Mátyásné (Boglár)	5.— „
Rózenfeld Miksáné (Pincehely) Koszorumegváltás Ney József dr. halála alkalmából	5.— „
Kramer Andor (Bia) templomi adománya, Gansl Ignác utján	5.— „
Összesen	65.— K
A mult hétig kimutatott összeg	7536.78 „
Együtt	7601.78 K

A rokkant katonáknak:

Templomi gyűjtés a gödöllői izr. hitközségben, Schwarcz Mózes táb. lelkész istentiszteletén, Szabó Andor hadnagy utján (rokkant zsidó katonáknak)	50.— K
Dr. Rosenberg Sománé, a Szeretetház főnője (Budapest)	5.— „
Összesen	55.— K
A mult hétig kimutatott összeg	2739.86 „
Együtt	2794.86 K

A hadbavonultak családtagjai és az elesettek özvegyei és árvái javára:

Dr. Weinberger Lipót főorvos (Pulawy, orosz harctér)	10.— K
Özv. Weiss Mórné (Pincehely), koszorumegváltás Ney József dr. halála alkalmából	10.— „
Korai Sámuelné (Nagyszokoly)	5.— „
Összesen	25.— „
A mult hétig kimutatott összeg	2422.27 „
Együtt	2447.27 K

Hősi halált halt Dömény zászlós hazahozatalára:

Deutsch Zsi mond (Budapest)	100.— K
Csáktornyai Lajos (Budapest) gyűjtése	30.— „
szemp i Kammer Benő (Budapest)	30.— „
Freud Salamon (Budapest) küldeménye Freud Salamon, Singer Ármin, Molnár József és Weis Jenő 5—5 K)	20.— „
Schwarcz Samu (Kiskörös)	20.— „
Kovács Antal (Pusztajáróház)	20.— „
Haldek Ignác utóda (Budapest)	20.— „
Kasztel Rudolf (Budapest)	20.— „
Özv. Bücher Ignácné (Nagyvárad)	10.— „
Klein Géza (Békéscsaba)	10.— „
Szántó és Klein (Cegléd)	10.— „
Ehrlich Manóné (Budapest)	10.— „
Schwarcz Zsigmond (Szolnok)	10.— „
Politzer Ignácné (Nagykároly)	5.— „
Nagy Frigyes, a Mátyás király kávéház üzletvezetője (Budapest)	5.— „

עשרה וש פסח של Mindennemű kakao, csokoládé és cukorkák ritus szerint készítettnek a főtisztelendő győrszigeti orthodox rabbi felügyelete mellett

SCHMIDL L. gyárában
Győrt.

Braun Jakab (Vittenc), Brill Géza utján	4.— K
K. (Kisvárdá)	5.— „
Dr. Rosenbergs Sománé, a Szeretetház főnök- nöje (Budapest)	5.— „
Rosenfeld Miksáné (Pincehely), koszoru- megváltás Ney József dr. halála alkalmából	5.— „
Kovács Andor (Budapest)	3.— „
Bihari Sándor (Budapest)	2.— „

Összesen 344.— K

A múlt hétig kimutatott összeg 10.— „

Együtt 354.— K

A harctéri tórára:

Krausz Mihály gyűjtése a Magyarországi Vásári kereskedők társulatában, Szabolcsi Mihály titkár útján ³⁾	30.— „
Özy. Epstein Vilmosné nőegyleti elnök (Sü- meg) küldeménye	25.— „
Dr. Weinberger Lipót főorvos (Pulawy, orosz harctér)	10.— „
Benedek Gyula (Értény)	6.— „
Gál Mátyásné (Boglár)	5.— „
Friedmann Adolfné (Rozgony)	5.— „
Grossmann Jakabné (Torda)	5.— „
Czeisel Mihály (Tass)	4.— „
Grossmann Aladár (Torda)	2.— „
Farkas Rezsínke (Óbecse). (Jahrzeit-megváltás)	2.— „
Stern Simon (Szabadszállás)	1.— „

Összesen 95.— K

A múlt hétig kimutatott összeg 251.— „

Együtt 346.— K

Hősi halált halt Epstein Ferenc családjának:

Friedmann Adolfné (Rozgony)	8.— K
A múlt hétig kimutatott összeg	250.— „
Együtt	258.— K

Szegény zsidó katonák imaszereire:

Pillitzer Adolf (Kisbágyon)	4.— K
A múlt hétig kimutatott összeg	30.— „
Együtt	34.— K

Az Egyenlőség által kiosztandó:

Illés K. (Perebő), (halálozási évforduló al- kalmából)	10.— K
Gál Mátyásné (Boglár)	5.— „
Összesen	15.— K
A múlt hétig kimutatott	811.89 „
Együtt	826.89 K

A befolyt 1379 kor. 45 fill.-ből eljuttattunk: 220 koronát dr. Mezey Ferenc kir. tanácsoshoz, az Izraeliták Országos Irodája alelnökéhez; 523 kor. 45 fillért a palesztinai segítőbizottság elnökéhez, Lederer Sándor dr.-hoz; 5 kor.-t a Közalap pénztárhoz, Baumgarten Lajos urhoz; 5 kor.-t az oroszduka felvidéki zsidó hitközségek javára Székely Ferenc udvari tanácsoshoz, a segélybizottság elnökéhez; 15 kor.-t a pesti izr. nőegylet Egyenlőség-alapjához; 65 kor.-t a vak, 55 kor.-t a rokkant katonák javára és 25 kor.-t a hadbavonultak családtagjai és az elesettek özvegyei és árvái javára a hadsegélyező bizottság elnökéhez; 344 kor.-t Dömény zászlós hozzátartozóihoz; 95 kor.-t Kelemen Adolf dr. tábori rabbi rendelkezésére letétbe helyeztünk; 8 kor.-t Epstein Ferenc hozzátartozóinak, 4 kor.-t a cs. és kir. izr. tábori lelkészi hivatalhoz és 15 kor.-t magunk osztunk ki.

Eddigi hadi gyűjtéseink eredménye:

A múlt hétig kimutatva	132,937.67 K
Főntebb részletezve az e heti gyűjtés	1379.45 „
Összesen	134,317.12 K

¹⁾ Brenner Sámuel, Saifed, részére.²⁾ Hozzájárultak: dr. Links Izák 14 kor., Schäffer Károly 1 kor., Griffel Zanwell 10 kor., perselygyűjtés 25 kor. 46 fillér, Stern Dávid 11 kor. 66 fillér.³⁾ Hozzájárultak: Krausz Mihály 2 kor., Stern Jakab 1 kor., T. Salamon 50 fill., N. N. 1 kor., Fischek 1 kor., Spáth 1 kor., Hoffmann Dávidné 1 kor., Rothbart, Ujpest 1 kor., Mannitup 1 kor., Salavits Adolf 1 kor., Grünzweig Sámuel 1 kor., Bernstein József 1 kor., Török Zsigmond 2 kor., Gelbart Béla 2 kor., Greiff Henrik 2 kor., Mayer 40 fill., Czako Ernő 1 kor., Hoch-

mann Izák 1 kor., Gelbmann Bernát 1 kor., Gold 50 fill., Oben Márkus 50 fill., F. 40 fill., Kovács K. 1 kor., N. N., M. A., Z. N. 40—40 fill., Gelbman Gusztáv 1 kor., Szabolcsi Mihály 1 kor., R. L. 50 fill., W. M. 50 fill., K. A. 1 kor., L. 50 fill.

***Nevelőt keresek 1—2 gyermekhez,** kiket a polgári iskola első osztályára kell tanítani, június végére vizsgára előkészíteni és Chumis-Rasi-ra oktatni. Különös súlyt fektetek a héber tantárgyak alapos tanítására. Pályázótól megkívánatik, hogy szigorúan vallásos és hithű legyen. A pályázathoz végzett tanulmányokat, eddigi működést és valláserkölcsei előéletét igazoló okmányok csatolandók. Javadalom évi 1600 K fizetés és lakás. Ajánlatokat Süsszholz Mór, Kassa, Erzsébet-körút 8. címre kérek.

***Képzőművészeti Szabadiskola.** Új művészeti intézmény nyitott most meg Budapesten, a belvárosban, a Haris-köze és Váci-utcára néző, Harisbazar 2. számú palotának egész fél-emeletén. Képzőművészeti Szabadiskola címen, festő-, rajz- és szobrásziskola alakult, előkelő mesterek vezetése alatt, amelynek művészeti programja a legszebb reményekkel biztat. Az intézet alkalmat és módot akar nyújtani mindenkinek, aki tehetséget érez magában, hogy fejlődhessék, tanulhasson, egyéni ízlése és meggyőződése szerint, minden iskolai kényszer nélkül, művészi hajlamának megfelelő, teljes szabadsággal. Az intézet tanárai ezért olyan mesterekből állanak, akiknek művészete egészen egyéni. A tanítványok maguk választhatják meg mestereiket, akiktől tanulni akarnak és akikhez kételyeikben fordulhatnak, de semmiféle methodus alkalmazása által, nem juthatnak művészi felfogásuk, vagy meggyőződésükkel ellentétbe. Az intézet tanárai Kernstok Károly, Rippl Rónay József festőművészek, Vedress Márk szobrászművész, Vágó József műépítész, Bölönyi György, Elek Arthur és Márkus László esztétikusok, műtörténelmi előadók. Intézeti igazgató: Kónya Elemér képzőművészeti titkár, Teplánszky Sándor főestművész, rajztanár. Felosztása: alak- fejrakztanulás, festő- és rajztanfolyam, szobrásziskola, esti akt-, kroki-rajzolás és az iparművészeti ízlést fejlesztő, főleg a lakásművészetet felölelő tanfolyam. A Szabadiskola minden évben kiállítás rendez a tanítványok munkáiból és érmekkel (1 arany, 2 ezüst, 5 bronzérem és dicsérő oklevelek) tünteti ki a sikeres munkákat. A tanári kar által tehetségeseknek ítélt szegénysorsú művésznövendékek tandíjmentességben részesülnek és ezek részére egyelőre egy 1000 és két 500 koronás évi ösztöndíjat biztosít az intézet. A Képzőművészeti Szabadiskola, a párisi Julián akadémia rendszerét és elveit akarja követni, amely oly sok szép tehetséget nevelt évtizedeken keresztül a magyar művészetnek is és azt óhajtja éppen elérni, hogy a magyar ne legyen kénytelen ezentúl külföldre menni, hanem itthon, ahol az anyagi nehézségek sem zudulnak oly mértékben rá, megtalálja azt a szabad és modern szellemű intézményt, ahol tanulmányait végezheti. Esztétikai és művészet-elméleti szabad előadásaival pedig a tehetséget akarja fejleszteni, művészi nevelést adni, ízlést csiszolni és felfogást irányítani. A mi magyar viszonyaink mellett egy ilyen iskolára sokkal nagyobb szükség van, mint bárhol másutt. Festőakadémiánkról évenként százával utasítják el a jelentkező növendékeket, helyszüke, vagy készületlenség miatt. Középiskoláinkban, főleg a gimnáziumban nincs is alkalmuk a tanulóknak magukat a rajzban, festésben kiképezni, itt a kezdők is megszerezhetik azt a tudást, amely képessé teszi őket akadémiai tanulmányaik folytatására és ezzel az intézet magának az állami akadémiának is nagy szolgálatot tesz. Beiratkozni egész nap lehet a Szabadiskola Váci-utca 30., Harisbazar 2. alatti helyiségében, ahol részletes felvilágosítást és prospektust is kaphat bárki.

NAPTÁR.

Vasárnap (1917. február hó 11-ike.) 5677. Sevat hó 19-ike. Hétfő 20-ika. Kedd 21-ike. Szerda 22-ike. Csütörtök 23-ika. Péntek 24-ike. Szombat 25-ike. Sabosz sekolim. Hetiszidra: „Mispotim“ (Mózes II. könyvének 21., 22., 23. és 24. fejezete). Haftorah: „Ben seva so-nim“ . . . (Királyok II. könyvének 2-ik fejezete.) Muszaf előtt bejelentik az 'ujholdat.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Szabolcsi Lajos.

Zálogcédulát, briliántot, gyöngyöt, drágakövet, aranyat, ezüstöt, ékszert, régiséget, képet, műtárgyat, régi porcellánt veszek és eladok KERTÉSZ, órás, ékszerész Budapest Király-utca 85. Meghívásra jövök. Telefon 95—48.

Eljegyzési, Esküvői, Gyász-

és kereskedelmi hirdetéseket az összes
.... lapok részére felvesz

GYÖRI-NAGY

hirdető-iroda

Budapest, VII., Kertész-utca 16.

Telefon: József 19-95.

Templomi aranyhímzéseket, proches tóra-
köpenyt stb. készít művészi kivitelben

HERZ EMMA aranyhímző műte me. Udvari és kamarai
szállító. Arany érdemkereszt tulajd. stb.
Budapest, Kossuth Lajos-utca 3.

Varrógépet mielőtt vásárol kérem legújabb árjegyzéke-
m t kérni, csakis **ujdonatuj** varrógépeket
szállítok **jótállással**, főleg **elsőrendű német**
gyártmányu felsőrészszel ellátott varró-
gépeket ajánlok. Árjegyzéket csakis vidékre küldök.
KRAUSZ HENRIK nagy varrógépraktár
Budapest. B. város, IV., Veres Pálné-utca 30.

ZSÁKOK malom és ipari célra leg-
olcsóbban beszerezhetők
FLEINER JENŐ ÉS TÁRSA cégnél
V., Perczel Mór-utca 4. szám. :: Telefon 119-76.

Orthodox כשר vendéglő

BLAU S Budapest, ... VI., Laudon-utca 1.

Előnyös pensio. — Jó italok. — Füstöthúsárak. — Kényel-
mes vendégszobák.

Izraelita Szentegyletek figyelmébe!

חברת קריש szentegyletek részére mindennemű

GYÁSZKOCSIK

מכסה gyázkokocsi felszerelések kocsis- és szolgáltonyók.
Képes árjegyzéket kívánatra ingyen küld

Budapesti Gyázkocsigyár, Nagymező-utca 46.

Az elhízás kitűnően bevált ellenszere az aranyérmekkel
és oklevelekkel kitüntetett „Dakodin”. Nincs túlerős test, nincs
kiálló csipő többé, hanem csak karcsu, elegáns alak és kecses
termet. Nem orvosság ez, nem titkos szer, csupán a túlerős, de
egészséges egyének biztos eszköze a normális testalkat elnyeré-
sére. Diétát nem kell tartani s nem szükséges a megszokott élet-
rend me változtatása. A hatás mégis meglepő. Egy csomagnak,
amely egy egész hónapra elégséges 7 K 50 fill. az ára, két cso-
mage 14 K. Kapható a pénz előleges beküldése, vagy utánvét
mellett. Gyártelep: Hyvarion & Co. Newyork. Egyedüli szét-
küldési hely: Gross Antal kiviteli háza, Budapest, VIII., József-
körut 23-25. sz.

Zsák- és ponyvagyár

fehérítő- kikészítő- és impregnálógyár, mechá-
nikai szövőde

SALGÓ ÉS LÁSZLÓ Iroda: V. Nád r-u. 20.
Gvár: Óbuda, Bécsi-ut.
:: Budapest :: Telefon: 163-16. ::

Összefoglaló Tankönyv.

A középiskola négy alsó osztályának teljes tananyaga. Nélkülözhetetlen rendes- és
magántanulóknak. Két kötet ára 15 kor. Megrendelhető **Zsoldos Taninté-**
zetnél, Budapest, VII./Z, Dohány-utca 84. Telefon 32-40

Magyar könyvnyomda és kiadóvállalat részvénytársaság. Budapest, V., Ügynök-utca 8.

כשר **Kóser** vagy hibásan vágott **baromfiakat** postacsoma-
gokban is elvállalok bizománybani értékesítésre.

Fodor Károly bizományos
BUDAPEST, KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOK.

LIBAZSIR כשר és BAROMFI

legolcsóbban kapható
STEIN BERNÁT cégnél

.. TELEFON: József 1-74 ..
BUDAPEST, IX., Ráday-utca 9.
A apitva 1890.

NEUMAYER FÜLÖP

Budapest, Deák Ferenc-tér 1.

(Erzsébet-tér sarok.) Tel. 11-21.

Ajánlja dusan felszerelt
raktárát mindennemű
belföldi és valódi per-
zsa-szőnyegek, füg-
gönyök, ág és asztal-
terítők, takarók és átvetőkben. Hazai és egyéb gyártmá-
nyok. Miniat és árajánlatok kívánatra ingyen és bérmentve

Elegáns כשר vendéglő

nyáron át kerthelyiség.

NEIGER J.

Ujjonnan berendezve. Izletes jó ételek. Kitűnő italok.
Lakodalmak és ünnepélyek alkalmával külön bejáratu
diszes szalon.

BUDAPEST, VI. TERÉZ-KÖRUT 4. SZÁM.

Viszketegséget sömört

legbiztosabban elmulasztja a „Barna zsír”.

Kis tégely K 1.60, nagy tégely K 3.—, családi adag K 9.—

Utastással rendelhető: Dr. FLESCHE „Korona” gyárlárból, Győr.

ZSÁK, zsineg és ponyva

SCHILLINGER MIKSA

Budapest, V., Rudolf-rakpart 7.

Telefon 45-26. 142-75.

Zsák- és ponyvakölcsönzés.

Legszebb és legerősebb

SIRKÖVEK

műköből 50-től 75 százalékig ol-
csóbbak, mint a természetes kő-
ből készültek. :: Legmesszebbmenő
garanciát nyújtunk. :: Árjegyzéket
kívánatra ingyen küldünk.

MELOCCO-féle részvénytársaság

Budapest, IX., Ferenc-körut 41.

Telefon: József 40-86-40-87.

FÁJÓS LÁBAKRA ajánlja —
készítményeit
FÉGERŐ ADOLF FIA
ortopéd orvostan
Budapest, Kossuth Lajos-u. 4